

JAN ROHÁČ

Historická hra o pěti jednáních

Psáno roku 1913–1914

Příteli

J. S. MACHAROVÍ

OSOBY

prvního jednání.

ALEŠ VŘEŠŤOVSKÝ Z RISENBURKA, správce
království Českého.

HYNCE PTÁČEK Z PIRKŠTEJNA.

JAN VELVAR, koňšel Starého města Pražského.

KNĚZ PROKOP HOLÝ, správce polní obce Tábořské.

JAN ČAPEK ZE SÁN, hejtman polní obce Sirotčí.

JAN ROHÁČ Z DUBÉ, hejtman Tábořský.

ŠIRNOČEK.

Děj na úpatí Lipského vrchu odpoledne
dne 30. května r. 1434.

JEDNÁNÍ PRVÉ.

Neširoká cesta na úpatí Lipského vrchu, na němž viděti vozové šiky Táborův a Sirotkův. U cesty, asi uprostřed planá hruška, vedle ní v trávě kláda. Nad cestou svahem vzhůru z části osení, z části pastvina s jalovcovými keři. Krajina v jarní zeleni. Je parné odpoledne koncem května.

S výšiny, z vojska Táborův a Sirotčšho zahlaholí polní trouba.
Pak za chvílku

Výstup 1.

Pan HYNCE PTÁČEK z PIRKŠTEJNA, ALEŠ
VŘEŠTOVSKÝ z RISENBURKA, pak JAN VELVAR.
Později ŠIRNOČEK.

PTÁČEK (*třicetiletý, přichází z prava; stane opodál hrušky, vyblíží před se na levo i vzhůru do svahu, pak ukáže na levo na cestu*). Tudy přijdou, tady počkáme.

VŘEŠTOVSKÝ (*šivý šedesátník, stane za ním*). Myslíš, pane Ptáčku, tady že je na středokratech obou vojsk?

PTÁČEK (*s úsměvem*). Nu, myslím, že by koule táboorské (*ukáže na horu do svahu*) měly tam shora sem k nám blíž nežli z našich vozův; ale v rokování harce přestávají a tady asi je, jak kněz Prokop vzkázal, u plané hrušky prostřed cesty mezi Lipany a Hříby.

VELVAR (*právě došel*). Dále nepůjdeme.

PTÁČEK. Ne (*žertem*), a třeba si tu odpočiň v chládku pod hruškou. Však je parno.

VELVAR (*neusedne*). Dusno. Za vrchem vyvstává mrak, strojí se na bouřku.

VŘEŠŤOVSKÝ (*významně*). Ba strojí a bude hrozná.

PTÁČEK. Ještě neříkej, pane Alši. Jdemeť ji zažehnat. Kéž by naše slova byla jako zvon, jenž zahání černá mračna.

VŘEŠŤOVSKÝ. Nedoufám. Jdu sem, aby mně jako správci země nemohl nikdo vyčíst, že jsem pomínil tu chvíli poslední, kdy ještě bylo možná uhodit o mír. Ale nedoufám. Ti tam (*ukáže na horu*) chtějí jen válku pro své panování a ne pána nad sebou.

VELVAR. Aby teď všechno království poslouchalo polní obce a jejich hejtmany.

VŘEŠŤOVSKÝ. Nechtějí míru v zemi a proto budeme se bít.

PTÁČEK. Bít do vlastních –

VELVAR. Také Izraelští táhli proti pokolení Benjaminovu.

PTÁČEK. Ale postili se a plakali až do večera, že jítí mají k boji proti bratrům.

VŘEŠŤOVSKÝ. Pravda, i k pánu bohu šli se ptát. Ale co jim Hospodin odpověděl: „Jděte a bojujte.“

PTÁČEK. A přec by bylo hodnější rozejít se po dobrém. Už jdou!

VELVAR. Capek napřed, za ním kněz Prokop.

VŘEŠŤOVSKÝ. Kdo je třetí.

VELVAR. Nevidět ho, jdou jen dva.

VŘEŠŤOVSKÝ. A přece je smluveno, že po třech s každé strany.

PTÁČEK. Širnočku! (*Odpíná meč.*)

ŠIRNOČEK (*vystoupí z prava*).

PTÁČEK (*dá mu meč*). Tu podrž.

VŘEŠŤOVSKÝ. I mně. (*Dá mu svůj meč.*)

VELVAR (*také*).

PTÁČEK. Čekej opodál.

ŠIRNOČEK (*ustoupí v pravo*).

Výstup 2.

JAN ČAPEK ZE SÁN, kněz PROKOP HOLÝ,
PŘEDEŠLÍ.

PTÁČEK. Vítejte!

ČAPEK (*vysoký, vychrtlý, osmahlý, s kníry. Docházeje odepne meč a pohodí jej*). Vyzvali jste nás na rokování.

PROKOP (*beze zbraně, statné postavy, vyholeně tváře, hustých vlasů bez tonsury, ve škorních s ostruhami. Úsečně:*)

Pozdrav vás bůh.

VŘEŠŤOVSKÝ. Kdo z vašich je třetí?

PROKOP. Bratr Roháč.

PTÁČEK. Ah, pan strýc! Kde je?

ČAPEK. Jde za námi, nechvátá. Sem krok vážne.

PTÁČEK. Měl by spěchat.

ČAPEK. Sem? Sem je tvrdá cesta.

PROKOP. Bylo věru snazší jíti jednat s císařem a legáty.

VELVAR. A v Basileji na tom sněmu, tak. Ale tam jsme stáli vedle sebe, kněže Prokope, ty, já a všichni z poselství našich stran.

PROKOP (*přísně*). A teď proti sobě.

VŘEŠŤOVSKÝ. Protože stojíte proti jednotě všeho národa.

PROKOP. Všeho národa! U vás, páni, kopa mistrův opatrných a Pražané. A tam (*ukáže na vrch*) obce polem pro jméno boží pracující, zemanstvo a co měst i obcí a selský lid. Kde tu všechen národ ve vaší jednotě.

ČAPEK. Kterouž jste smluvili proti nám.

VŘEŠŤOVSKÝ. Pro mír a upokojení země.

ČAPEK. A Římané v ní panují.

PTÁČEK (*ironicky*). Já snad –

ČAPEK. Ne, ale ten sluha císařův, pán z Rožmberka.

VELVAR (*horlivě*). Ne tak. Větší počet v jednotě stojí o boží krve přijímání.

PTÁČEK. Milí přátelé, toť potýkat se začínáte a přišli jsme sem smluvit se a dohodnout.

Výstup 3.

ROHÁČ, PŘEDEŠLÍ.

ROHÁČ (*dobrý padesátník, vystoupí zleva, nesa v ruce meč v pochvě. Docházeje, zarazí jej do země*).

PTÁČEK. Ah, pane strýče! Vítej, pojď a pomoz v této těžké chvíli. (*Ukáže do stráně.*) Tam oheň, (*v pravo*) tam oheň. Ať oba nevzhoří v požár, kteréhož by nikdo neuhasil.

PROKOP. Kdo jej strojí! Vy jste proti nám pole sebrali.

ČAPEK. A chystáte se na nás udeřit a třeba ještě dnes.

ROHÁČ. Ještě dnes. Co je dnes.

VELVAR. Neděle.

ROHÁČ. Teď osm let jsme stáli u Oustí proti Němcům a žádali jsme jich, aby odložili boj, žeť neděle. (*K Vřeššovskému.*) Tys, pane Alši, tam také byl i Bořek, jenž teď vede vaše vojsko. A ty i on tak jako my nechtěli jste se bít v svatou neděli, nechtěli jste se v den páně krví postříkat. A byla to cizí krev. Dnes také neděle a meč váš nabroušen na hrdla bratří; vlastní krev chcete prolévat.

PTÁČEK. Toho nejsme žádostivi. Proto jsme vás sem pozvali.

VŘEŠŤOVSKÝ. Smluvit se, aby obnoven byl v zemi řád jak býval.

PROKOP. Panský řád se starým utištěním.

ČAPEK. A že takového nechceme, prohlásili jste nás za zemské škůdce. Ale (*s úsměškem*) aspoň slibujete v těch svých rozeslaných listech, že nám bude odpuštěno, cokoliv jsme zlého spáchali, jestliže poslechneme.

ROHÁČ. To snad i bratru Žižkovi, žel bohu v hrobě hnijícímu, odpustíte, že potřel tu šelmu krále Sigmunda, (*k Velvarovi*) a vy, páni Pražané, mu snad také prominete, že vám Prahy ušetřil, že v ní není kámen na kameni, a s pány snad i nám přehovíte, že jsme u Domažlic křížovníky honili, u Oustí Němce ztepali –

ČAPEK (*vpadne*). A že jsme Prušany silně porazili a protáhli až k moři.

VELVAR (*ironicky*). My Pražané jsme s vámi nikde nebyli.

PROKOP. Ale opustili jste nás a zajedno jste s pány i s tím Rožmberkem.

ČAPEK. Proč jste vy Staroměstští přepadli Nové Město!

VELVAR. Protože nechtělo s námi k jednotě.

PROKOP. Protože bylo věrno nám a nechtělo vás poslouchat.

ČAPEK. A proto jste Novoměstským rathouz vybili, pušky, prachy a všechnu zbroj jim pobrali. A ještě po domích drancovat a loupit! I mně jste tam pobrali, co jsem měl v domě Velkově uschováno na penězích a dary polského krále i kořisť z pruské země. Za pět tisíc kop bych toho nedal.

PROKOP. Tak jste naše věrné utiskli a pak ihned s pány do pole proti nám.

VELVAR. A teď stojíme s nimi před vámi a podáváme vám pravici, aby mezi námi konečné úmluvy se staly.

PROKOP. Co chcete.

VŘEŠŤOVSKÝ. Chceme utišení království a pokoj se vším křesťanstvem.

PTÁČEK. Už dost krve vyteklo za těch patnáct let.

VELVAR. A nářek, bída všude. Lid už pláče po míru a proklíná válku.

PROKOP. Kdo ji začal!

ROHÁČ. Kdo zdvihl proti nám kříž krvavý!

PROKOP. Jsem kněz, kapky lidské krve jsem neprolil a toho jsem býval žádostiv, abychom mohli dokázati pravdy svaté beze všech bojů tělesných. Ale když nás od těch božích pravd tiskli a tisknou násilím, nemůžeme meče odložit, dokavad nestane se náprava církve a života.

ČAPEK. Válkou nás chtěli zahubit, císař, papež, koncilium, a teď, když cítí náš meč, lákají nás, abychom uhodili o nehodný mír.

ROHÁČ. Chystají nám ohlávku. Jednají s námi jako s hřebcem, když mu chtějí hodit uzdu přes hlavu a přivázat jej k jeslím. Tu hladí jej a po krku mu poplacují, chlácholivě na něj hovoří. Tak i ten sněm basilejský a ta šelma uherská. Vy jim věříte a tím jim pomáháte.

PTÁČEK. A vydrží-li naše země krví zalitá nové války?

VELVAR. A kdybychom i znovu zvítězili. Prve nežli všechno křesťanstvo válkou přemůžeme, prve všichni zahyneme.

VŘEŠŤOVSKÝ. Mír v zemi musí být.

ČAPEK (*prudce*). Vraťte nám dřív Nové Město a všecko, co v něm pobráno.

VELVAR. Co všecko vy byste museli vrátet!

PTÁČEK. Ne, tak ne, takto se nesmluvíme. Což o nějaký tisíc kop –

ČAPEK (*se prudce otočí a hněviv usedne na kládu*).

PTÁČEK. Ale nejprve království v poklid uvodit.

VŘEŠŤOVSKÝ. Přistupte k jednotě.

ROHÁČ. Přistoupíme, ale k takové, jakou chtěl nebožtík bratr Žižka, když sjednotil Tábor, Prahu, všechny její strany proti Sigmundovi králi.

VŘEŠŤOVSKÝ. Dnes je jinak.

ROHÁČ. Jen Sigmund není jiný. Tenť dnes tak jako byl tenkrát. A vy chcete k němu jet a uvésti jej do země.

PTÁČEK. Pane strýče, dnes žádá smířiti se s námi.

VŘEŠŤOVSKÝ. Nezapomínejte, žeť dědicem tohoto království.

VELVAR. A jestliže splní, co klademe –

ROHÁČ (*vpadne*). Nic nesplní. Ten jen slibuje a klame. Velvare, byls na rathouze teď třináct let, když vy, Pražané, jste tak slavně vítali bratra Žižku?

VELVAR. Byl. Proč na to vzpomínáš.

ROHÁČ. Protože jsi zapomněl a vy Staroměstští, co vám Žižka tenkrát řekl, že boj s tím králem uherským musí být až do plného jeho potření, protože s ním není a nesmí být smíření nižádného.

VELVAR. Mnoho se změnilo od těch časů.

ČAPEK. U vás. Naše obec Sirotčí s císařem jednat nebude. Nikdy! A máme-li teď s vámi jednat, vraťte nám nejprvé Nové Město.

VELVAR (*ironicky*). A pět tisíc kop.

ČAPEK (*prudce*). Toť samozřejmo. A Plzeň vraťte tak jak byla –

VŘEŠŤOVSKÝ (*stržem nápadem skočí mu do řeči*). A velblouda, kterého ti Plzeňští vzali.

ČAPEK (*vyskočí, popadne ze země svůj meč*). Za ten posměšek, pane Alši –

ROHÁČ } (*zadrží Čapka*). Meče nech!

PROKOP. } Nač jste nás zvali!

PTÁČEK } (*chytne Vřešтовského za paže*). Pane Alši, proč jsme sem přišli! (*K Čapkovi*.) Nedbej ukvapené řeči!

ČAPEK (*jenž pobodil meč, s úsměškem*). A toho, co v ní utajeno.

PTÁČEK. Rozpomeňte se na ubohou naši zemi!

ROHÁČ. A vy na počátek této boží a naší pře, proč jsme boj začali a tolik let pole drželi proti všemu, tak mluvíc, světu a jaký se teď konec strojí od nepřátel s vaší pomocí.

PTÁČEK. Ale rozvažte, jak veliké věci chceme s vámi zespolka zavírat k chvále boží a k velebení české koruny, jak veliké věci: upokojení této země a mír se vším křesťanstvem.

PROKOP. Avšak větší je vytrvat v těžkém boji pro božské dobré, pro nezkrácenou pravdu a svobodu slova božího, pro lásku bratrskou.

ROHÁČ. A proti tomu draku ryšavému.

VŘEŠŤOVSKÝ. Zamítáte tedy a pohrdáte tím, co se nám od císaře a koncilium podává.

VELVAR. Hledáte příčinu bouření.

PTÁČEK. Pilně a snažně vás žádám a napomínám, nenuťte nás, abychom se vůči vám zatvrdili. Smilujme se sami nad sebou, abychom se sami nehubili na zisk a potěšení nepřátel. Kněže Prokope, pane strýče –

ROHÁČ. Milý Hynci, zapřít zbité bratry, zapřít všecko, zač bojoval bratr Žižka a my s ním, toho-li od nás žádáš?

VELVAR. I my jsme s vámi bojovali.

VŘEŠŤOVSKÝ. Ale teď už není příčiny, abychom války dále vedli.

ČAPEK. To tedy řekněte nám upřímo do očí: vy Táboři a Sirotci rozpustíte vojska, zahodíte zbraň a jděte domů.

ROHÁČ. A pokořte se císaři.

PROKOP. To chcete.

VŘEŠŤOVSKÝ. Pokoj musí být a jeden každý i vojska musí jej a řád zachovati. A kdo se tomu v cestu staví –

PROKOP. Domluv, pane správče.

VŘEŠŤOVSKÝ. Jak jsme prohlásili v rozeslaných listech.

ČAPEK (*divoce*). Že nás mocí připudíte.

VŘEŠŤOVSKÝ. Tak.

PROKOP. Je to, pane Alši, vaše slovo poslední?

VŘEŠŤOVSKÝ. Tak sjednáno a prohlášeno. Co zbývá –

ČAPEK. Co zbývá! Pěstí rozhodnout. A tak to také rozhodneme. (*Sebere svůj meč a odejde na levo.*)

PTÁČEK (*k Prokopovi a Roháčovi*). A vy ho neza-
voláte?

PROKOP. To můžete jen vy.

VŘEŠŤOVSKÝ. My víc už nemůžeme.

PROKOP. Zel, my také ne. Lépe jest nám umřítí, než opustit boží boj. (*Odejde za Čapkem.*)

ROHÁČ. Pro toho krvavého, ukrutného císaře budete bít do vlastních! Krev bratří na vaši hlavu! (*Vytrhne meč ze země a odejde za Prokopem.*)

Výstup 4.

Pan HYNCE PTÁČEK z PIRKŠTEJNA,
ALEŠ VŘEŠŤOVSKÝ z RISENBURKA, JAN VELVAR,
pak ŠIRNOČEK.

PTÁČEK (*zasmušile*). Tedy není vyhnutí.

VELVAR (*hledí za odešlými*). Hle, Čapek obnažil svůj meč. Jak jím vzhůru, k vojsku blýská!

Sbora válečný pokřik. Polnice zahlaholí.

VELVAR. Slyšíte? Srozuměli.

VŘEŠŤOVSKÝ. Nuž tedy jak psáno: Jděte a bojujte. A teď bez slitování.

Vítr se rozsumí, začíná pršet.

PTÁČEK. Dešť vlašší půdu. A za chvíli se tu rozlejí proudy krve. Co z ní vzejde naší zemi – (*Obrátí se v pravo, volá:*) Širnočku!

ŠIRNOČEK (*přinese a podává meče, jimiž se rychle pásají*).
Sbora nový ryk a blabol polnic.

OSOBY
druhého jednání.

JAN ROHÁČ Z DUBÉ.

HYNCE PTÁČEK Z PIRKŠTEJNA.

JAN ČAPEK ZE SÁN.

JAN VELVAR, konšel Starého města Pražského.

HRDINKA, }
BABA, } bratři Táborští.

ANNA, Velvarova dcera.

Lid.

Děj v Praze v domě Velvarově počátkem
července r. 1434.

JEDNÁNÍ DRUHÉ.

Na paláci Velvarova domu. Prostřed stůl, u stěn tu tam stolice. V pravo okno. Na levo vchod z přízemí, v pozadí dvoje dveře. Mezi nimi truhla. Červencové, krásné dopoledne. Část podlahy vyjasněna slunečnou září proudící otevřeným oknem.

Výstup 1.

ANNA, BABA, HRDINKA.

ANNA (*rovná v trubce, v tom vejde*)

BABA (*veda Hrdinku. Má levici obvázanou. Je v sešlém obleku, v škorních. Kukla do týla shrnuta; na jejím límci na prsou rudé znamení kalicha. U pasu nůž, jinak je beze zbraně. Je zarostlý, vlasatý, už prokvetlý, hrubě osmahlý*).

HRDINKA (*podobně oblečen i tak zarostlý, osmahlý, vlasatý, ne však prokvetlý. Má obvázanou nobu, opírá se o sukovici*).

ANNA (*zaražena jejich příchodem, bledí s úžasem na přichozi, pak postoupí blíže k nim*). Co – co chcete –

HRDINKA. Jsme-li tu u Velvarů?

ANNA. Jste.

HRDINKA. Je Velvar doma?

ANNA. Otec je na sněmu. Co mu chcete.

HRDINKA. Je prý u něho v zajetí bratr Roháč.

ANNA. Je. Pan Roháč z Dubé teď právě –

BABA (*jenž zachmuřeně mlčel, vpadne zoztra*): Bratr Roháč!

HRDINKA. Je-li zdrav, byl raněn?

ANNA. Dvě rány měl, když jej z pole přivezli. Tři neděle ležel, ale teď se již pozdravuje.

HRDINKA. Kde je.

ANNA (*ukáže na dveře v pravo*). Tu.

BABA. Chceme k němu.

ANNA. Kdo jste.

HRDINKA. Já jsem Hrdinka.

BABA. Já Baba.

HRDINKA. Ale je hrdina.

BABA. Mlč!

HRDINKA (*k Anně*). Retoval mě.

BABA. Mlčiž!

ANNA. Odkud přicházíte.

BABA. Z pole krve, z pole Jidášova.

HRDINKA. Od Lipan.

Výstup 2.

ROHÁČ, PŘEDEŠLÍ.

ROHÁČ (*stane ve dveřích v pravo; má hlavu obvázanu*).

HRDINKA (*radostně*). Tu je! (*Chvátá belbavě k němu.*)

BABA (*vede Hrdinku; pohnutě*): Bratře Roháči!

ROHÁČ (*vystoupí jim vstříc*). Vy! (*Podává jim ruce.*)
A tady!

ANNA (*odejde blavním vchodem, obližejíc se*).

ROHÁČ, BABA, HRDINKA.

HRDINKA. Hledáme tě.

ROHÁČ. Těžko jste vyvázli, jak vidím.

BABA. Lépe by bývalo sejít na pravdě boží.

ROHÁČ (*zasmuší se*). A nevidět té zkázy. Lépe. Všechno zbito, kněží, hejtmané –

HRDINKA (*vpadne*). Kněze Prokopa jsem viděl v jeho poslední chvíli.

ROHÁČ (*kvapně*). Ty!

HRDINKA. Když nám panští skočili do vozu, bili se ve vozích s námi zavření a tiskli nás i v ně, silně se jezdecky sebrali.

ROHÁČ (*vpadne*). Co kněz Prokop.

HRDINKA. V té seči jsem ho shlédl. Pojednou stál nad námi, nahoře vysoko na tom voze, odkudž kněží kážou. Byl bez čepice, krev mu tekla po spánku, po tváři a volal velikým hlasem, holé ruce vzhůru nad hlavou. Hurtem poroučel, aby bratři otevřeli vozy v pravém boku. „Ven na pole!“ křičel a rukama mával, ukazoval, všechen zkrvácený. „Ven na pole!“ Ale v tom mu ruce klesly, ztich’ a padl jako by ho kosou podtal. To jsem viděl, pak už nic, setmělo se mi v očích –

ROHÁČ. A tak se stalo, jak řekl před bitvou, žeť lépe zemřít než opustit boží boj.

BABA. A než ujet na Kolín tak jako Čapek.

ROHÁČ (*přísně*). A pak přijeti sem do Prahy

na sněm jednat s Pražany a pány tak jako Capek.

BABA. Zrádce!

ROHÁČ. Ale i z našich jsou tu na sněmě, i z Tábora.

BABA. Že obec poslala jednat s těmi, kteří dobíjeli naše raněné?

HRDINKA. Jako vlci pobíhali bojištěm.

BABA. A také pálili, zajaté pálili. To páni, ten zlý duch Menhart dal kolik set bratří sehnat do stodol a upálit.

ROHÁČ. Hanba! Bez příčiny pálit zjímané, pod korouhví, vojensky zjímané!

HRDINKA. My slyšeli jejich křik z plamenů, jak jsme na bojišti leželi, na kolik honů ho bylo slyšet, strašný křik a pořád strašnější, divoké řvaní zoufalé.

BABA. Jako z pekla křik.

HRDINKA. Pak přestali a bylo hrozné ticho. Uhořeli.

BABA. Vyšli z velikého soužení a umyli roucha svá a zbílili je v mukách. A nebude bít na ně žádné horko, neboť Beránek je dovede k živým studnicím vod. Ale my –

ROHÁČ. Kam jdete.

HRDINKA. Mířili jsme na Tábor. Ale když jsme zaslechli, žeš tu v Praze –

BABA. Vešli jsme do té Sodomy.

ROHÁČ. Jděte do Tábora.

BABA. Boží zástupové z něho vycházeli, aby vymetali všechna pohoršení v Kristově království. Ale je-li dnes vyvoleným městem, když se smlouvá s nepřáteli?

ROHÁČ. Smlouvá, ještě se však nesmluvilo a smluviti se nesmí. Jen jděte do Tábora. Až mne odtud vyručí, ihned tam přijedu a budu bránit těm hříšným spolkům. A bohdá, že ještě najdu věrné bratry příchylné.

HRDINKA. My půjdeme všude s tebou!

BABA. A ve svých srdcích se zatvrdíme proti všem nevěrným. (*K Hrdinkovi.*) Pojď, bratře. (*Odejde.*)

HRDINKA (*s ním*).

Výstup 4.

ROHÁČ, pak VELVAR.

ROHÁČ (*přejde zamýšlen palácem, stane poblíž okna, zahledí se do prázdna, pak chce zpátky do své komory. V tom vstoupí hlavním vchodem*)

VELVAR (*patrně vzrušený*). Pane Roháči, přicházím rovnou ze sněmu. Dnes byl požehnaný den. Dosud ustavičně jen samé pěkné řeči o jednotě a pokoji, už tolik dní. Mluvil kde kdo, páni z Čech, z Moravy, zemané, města, kde kdo, i z vaší strany –

ROHÁČ (*pokyvuje hlavou*). I z naší strany. A dnes –

VELVAR. Konečně skutek, dohoda toužebně žádaná. Z toho radost na sněmu i venku v lidu kolem rathouzu. Rynk, ulice, vše plničko, všude černo lidem. Té radosti v těch zástupech!

ROHÁČ. Té radosti!

VELVAR. Ale také tobě, pane Roháči, nesu veselou novinu. Již nemusíš čekat, až budeš vyručen. (*Zajde*)

do první komory, odkudž se vrátí s mečem v ruce.) Zde tvůj meč, pane Roháči. Té chvíle jsi z tohoto vězení propuštěn se vši věcí a úplně.

ROHÁČ. Já? A kterak – (Vezme meč a položí jej na stůl.)

VELVAR. Na sněmě dnes také uhozeno o sprostění zajatých.

ROHÁČ. Na jaký základ.

VELVAR. Bez šacování, bez výplaty.

ROHÁČ. Zadarmo však se asi přece nestalo.

VELVAR. Jak jsem řekl, přátelsky sjednáno. Ode všech a z vůle jednostejné. A tak také jsme znovu zvolili a vyzdvihli za správce království pana Alše z Risenburka, a všichni, pravím všichni, slíbili mu poslušnost.

ROHÁČ. Ah tak! Za to nás pustili, a zač ještě. Snad za to, aby císař byl přijat za krále.

VELVAR. Tak usneseno.

ROHÁČ. Tak přece toho Sigmunda, jenž sobě uložil český jazyk vyplenit a víru naši potupit a zhasit! Proti tomu Sigmundovi jste vy páni Pražané v listech po vši české zemi volali, že k hanbě a potupě koruny a jazyku českému dopustil upálit mistra Husa svaté paměti. A to jste tenkrát také psali, že s papežem povolal proti nám naše přirozené nepřátele Němce a že jako učinili slovanskému jazyku v Míšni a jinde a jej vyhubili, taktéž nám míní učinit. To jste psali a volali a vzbuzovali celým srdcem i srdečnou žalostí.

VELVAR. Dnes není toho nebezpečství.

ROHÁČ. Dnes vy sami jej uvodíte do země.

VELVAR. Řádnými a bezpečnými úmluvami se ohradíme.

ROHÁČ. Řádný a bezpečný byl i glejt, kterýž dal císař mistru Husovi. Ten císař všechno vám slíbí a zapíše. Ale pak, až tu bude pánem! Tedy poselství k němu vypravíte.

VELVAR. Již je zvoleno. V něm i vaši lidé i Čapek.

ROHÁČ (*se zarazí*). I Čapek! A přijal, dal se zvoliti?

VELVAR. Dal.

ROHÁČ. I to!

Výstup 5.

ČAPEK, PŘEDEŠLÍ.

ČAPEK. Tak se shledáváme, bratře Roháči.

ROHÁČ. Poražení. A ty, Čapku, dvakrát.

ČAPEK. Já? A kterak –

ROHÁČ. Po prvé u Lipan, po druhé ztepal jsi sám sebe. Cos řekl před bitvou, že s císařem nebudeš nikdy jednat, nikdy!

ČAPEK. Mluvil jsem za obec Sirotčí. Ale té už není. Měli jsme vojsko, vy i my, sta vozů, střelbu a teď je po všem. Není ani kola, ani pušky a houfy pobity nebo rozprášeny.

ROHÁČ. Nebo upáleny. Jen nějaké sto tvých jízdných ujelo na Kolín.

ČAPEK (*prudce*). Ah tím mně oči vytýkáš! Jsi bojovník, rci, byl bych zachránil polní naši obec? Není jí a žel, že teď i města Sirotčí se dohodla s Pražany.

ROHÁČ. I váš Hradec nad Labem?

ČAPEK. Ten dosud ne.

ROHÁČ (*k Velvarovi*). A náš Tábor? I ten by chtěl Sigmunda za krále?

VELVAR. Dosud také ne; ale přijme jej, uvidíš.

ROHÁČ (*prudce*). Uvidíme! Dosud je proti němu tak jako Hradec. Taková dvě města! A na Moravě Ivančice, Třebíč, v Slezsku Němčí, v Uhrách Trnava a Topolčany! Tam všude naše posádky, hradů nepočítajíc. Žižka tolik neměl, když začínal boží boj. A ty, Čapku, říkáš, že je po všem a půjdeš prosit císaře, aby vám všem, kteří byli v té svatě při proti němu, ráčil milostivě odpustit.

ČAPEK. Nic nebudu prosit, ale vyjednávat.

ROHÁČ. Vyjednávat! (*S úsměškem.*) Zeptej se pana Rožmberka a pana Menharta, jak císař vyjednává: statky a zlatem. On i škody nahradí.

ČAPEK. Bratře Roháči!

ROHÁČ. I tobě bude milostiv. Polním hejtmanem tebe učiní a pošle tě s rotami třeba do Prus na pomoc německým křižovníkům proti Polákům, tebe, tebe, Jene Čapku, jenž jsi tam dal u Tčeva upálit houf českých drábů zajatých za to, že sloužili Němcům proti Polákům. Tos jednal jako dobří lidé, jimžto je český a slovanský jazyk mil. A teď chceš sloužit cizozemcům –

ČAPEK (*uhodí na meč*). Dost, pane Roháči. Zač mne máš. Císaři sloužit nebudu, to věz a věř!

ROHÁČ. Pomůžeš-li jemu k nám, musíš být a budeš jeho poslušen.

Výstup 6.

PAN HYNCE PTÁČEK, PŘEDEŠLÍ.

PTÁČEK (*jenž za Capkovy řeči vstoupil a stojí u hlavního vchodu poslouchal, pokročí*). A byla by to hanba, pane strýče, kdyby byl svému králi po vůli? Či nechceš vůbec krále?

ROHÁČ. Chci, ne však takového, jenž se proti nám zapřisáhl jako ten Sigmund, jenž všechn smrtelný jed na nás vylil. Jeho prokletá ústa řekla, že by za to chtěl dát uherskou korunu, by v Čechách nebylo Čecha nižádného.

PTÁČEK. Dnes by to již neřekl.

ROHÁČ. Ale v srdci mu to ostalo. Věřit mu nemůže nikdo, leda jen kněží, mniši a mnišky. (*K Velvarovi.*) Ty darmochleby v houfích uvede vám zase do Prahy, obnoví kláštery a zase budete mít lakomé kněžstvo, svatokupce, kramáře. Ty bude chránit a žertěře a nevěstky, všechnu smilnou čeládku. Ta se za ním a za jeho dvorem potáhne a budete mít opět krčmy hanebné a hampejzy, freje, kostky, smilstvo veřejné.

VELVAR. Tomu my se ubráníme.

ROHÁČ. Tak! Teď na novo začítí boj s neřestmi, když pro nápravu církve a pro život čistý a duchovní trpěli naši zbožní kazatelé a tolik krve vylito? Ta vaše jednota a jalový pokoj je za to vše koláč hrubě hubený a ten král, jehož se nemůžete dočkat, bude svou nemilostí trestat věrné kalichu. Ten nezapomene. (*K Ptáčkovi.*) A milý Hynci, zdalis také uvážil, že je

císař starý, že nebude dlouho živ, ale že se jistě postará, aby jeho zeť, ten kníže rakouský, byl po něm přijat za krále? Toť byste vymítali ďábla Belzebubem. Ten Rakušan, jenž močil ukrutně, nekřesťansky naše zajaté, je také úhlavní nepřítel naší víry i našeho jazyka. Teď Budín a pak Vídeň budou Praze poroučet, neboť žádný z těchto králů se mezi námi neusadí, nerad bude mezi vámi bývat a vyjížděje ze země, poručí ji cizozemci.

PTÁČEK. Pane strýče, černě hledíš a dál nežli potřeba. Ale to věř, že nikdy nebylo ani jest v mém srdci, abych cizozemce proti Čechům posiloval.

Z ulice se ozve zpěv zástupů:

O přelaskavý Ježíši,
rač vyslyšeti českou říši –

VELVAR. Zástupy jdou od rathouzu, zpívají radostí, že bohdá konec válek.

Bližící se zástup zpívá:

Uslyš věrných Čechů hlasy,
rač dáti pokojné časy.

PTÁČEK. Slyš, pane strýče, jak touží po míru a pokoji.

ROHÁČ. Mně v uších zní, co Praha zpívala, když Ziška přitáhl jí na pomoc proti Sigmundovi. Tenkrát tu všude hlaholilo: „Povstaň, povstaň veliké město

Pražské proti tomu králi Babylonskému –“ To Praha tenkrát zpívala. A čím je dnes Praze ten král babylonský, ten Olofernes ukrutný? Spasitelem, haha –

Zástup jde ulicí pod oknem a zpívá.

ROHÁČ. Ej, Čapku, jen si poslechni, co zpívají, slyšíš? (*Ríká mu trpce, s úsměvem:*)

Zbaviž již nás všech tento čas
loupežníkův, zlých pokrytcův,
k tomu falešných prorokův –

Zástup přešel.

ROHÁČ. Falešných prorokův! Ale kde jsou! A loupežníkův – Ti přijdou a budou loupit svobodu slova božího a práva tohoto království. A vy jim připravujete cestu, vy, že jste v boji zemdleli a jiní pro zisk tohoto světa.

VELVAR. Ty sám jediný tak smýšlíš.

ČAPEK. Nechtěj jednat svévolně.

ROHÁČ (*se zarazí*). Svévolně – To by byl hřích, to bych hřešil. Ale Čapku, jedná-li svévolně stráž, stojí-li věrně na svém místě? A jsem teď stráž a opuštěná. Kněz Prokop zhynul, ty Čapku opouštíš boží boj, ty i města Sirotčí, Tábor kolísá a slevuje. Jsem sám. A proto jednám svévolně? Abych nejednal svévolně, co učinit? Po vašem pokořit se našemu škůdci, věřit nevěrnému, zapřít bratra Žižku, zradit bratry, kteří vylili svou krev tam u Lipan. Ne, ne – Svědomí

se vzpouzí, není možná, nejednám svévolně, vždyť jasně vidím, co nastane, jaké utišení národa –

PTÁČEK. Jasně vidíš. Ostatní jsou tedy všichni nevidomí, my tu, všechno vysoké učení, všichni ti mužové zkušení, všechen sněm, všechny strany, všechen národ. Jenom ty sám jediný vidíš jasně.

ROHÁČ. A toť to hrozné, z toho mně úzko i žel.

ČAPEK. A chceš se opřít všem?

ROHÁČ. Tomu draku ryšavému Sigmundovi a kdo s ním. Musím.

PTÁČEK. Pak budeš v nenávisti všech, pak budeš, pane strýče, jak to říci, oh, rozvaž, pak bys byl zemským škůdcem. Varuji jako jsem varoval před lipanskou bitvou.

ROHÁČ. A třeba hroz! Jen jděte již k císaři, jděte ho prosit, jdi Velvaře, a zapři Vítkovu horu, a ty Čapku, jdi a zapomeň na Lipany.

ČAPEK (*zasmušile*). A kam ty –

ROHÁČ. Na Tábor burcovat a zadržet jej.

ČAPEK. A jestliže tě opustí –

ROHÁČ. Neopustím já božího boje a budu zápasit třeba sám. (*K Velvarovi.*) Propouštíš mne tedy?

VELVAR. Jsi propuštěn, pane Roháči, ale naposledy tebe –

ROHÁČ (*vpadně*). Již dost, Velvare, již ani slova. Ale díky tobě a tvé dceři, že jste mne v tom zajetí tak počestně chovali. (*Běře meč se stolu.*) Pojď, můj milý, starý tovařiši, (*pásá se jím*), ty mne neopustíš.

ČAPEK (*sklopí oči*).

ROHÁČ (*k Čapkovi*). Buď s bohem.

CAPEK (*tiskne mu ruku; hlas jeho pobnutím temnější a jako zastřen*). S bohem, bratře Roháči. (*Prudce, pobnutě vyrazí.*) Ale to dvoji mně věř: že tomu Sigmundovi sloužit nebudu a že bych bez bázně šel s tebou; (*temně*) ale po Lipanech marný boj.

PTÁČEK (*ne bez pobnutí*). Pane strýče, tak se rozchážíme po druhé. Jak se sejdeme?

ROHÁČ (*přísně*). S mečem v ruce. Ty věren císaři, já svému svědomí a národu.

OSOBY

třetího jednání.

SIGMUND, císař římský, král uherský.

ALBRECHT, vévoda rakouský.

OLDŘICH, hrabě Cílský.

BRUNORIO DE LA SCALA, vévoda veronský.

KAŠPAR HRABĚ ŠLIK, kancléř císařův.

ARNOŠT Z VLAŠIMĚ, dvorský maršálek císařův.

HRABĚ ZE SCHAUMBERKA.

JAN Z LICHTENŠTEJNA.

FILIBERT, biskup z Coutances,

MARTIN BERRUER, děkan Turonský,

TOMÁŠ HASELBACH, vídeňský kanovník,

JAN Z PALOMAR, arcijáhen Barcelonský,

OLOMOUCKÝ BISKUP.

ALEŠ VŘEŠŤOVSKÝ Z RISENBURKA.

HYNCE PTÁČEK Z PIRKŠTEJNA.

DIVIŠ BOŘEK Z MILETÍNKA.

MENHART Z HRADCE.

M. JAN ROKYCANA, volený arcibiskup.

MARTIN LUPÁČ,

VÁCLAV Z MÝTA, } volení jeho podbiskupů.

M. JAN Z PŘÍBRAMI.

JAN VELVAR, konšel Starého města Pražského.

BABA,

HRDINKA, } bratři Táborští.

MĚSTSKÝ PÍSAŘ.

CHRUDIMSKÝ MĚŠŤAN.

CÍSAŘOVNA BARBORA.

Zástupcové českých měst, čeští, moravští, rakouští, uherští páni, čeští kněží podobojí, dva kanovníci, dva mladí římsí kněží, dvorní dámy.

Děj v patricijském domě v Jihlavě dne 14. srpna r. 1436.

JEDNÁNÍ TŘETÍ.

Na paláci patricijského domu v Jihlavě. Na levo vchod, na pravo dvoje dveře, taktéž v pozadí. Všecka místnost je ozdobena věnci a guirlandami.

Výstup 1.

DVORSKÝ MARŠÁLEK ARNOŠT Z VLAŠIMĚ,
MĚSTSKÝ PÍSAŘ.

PÍSAŘ. Pane maršálku, přicházím ohlásit, že dole na rynku je všecko připraveno.

MARŠÁLEK. Oznamím to J. Milosti císaři. Rakouský pan vévoda již také přišel, jest u J. Milosti.

PÍSAŘ. Ach, pane maršálku, to je tam lidstva! Na rynku není hnutí, zvláště kolem císařského trůnu na lešení. Lidu se shluklo snad ještě víc nežli bylo o čtení kompaktat.

MARŠÁLEK. Prikázal jsem Kumánům, aby zachovali volnou cestu odtud k stolicím.

PÍSAŘ. A mnoho poslů českých měst přijelo. Ani nevím, bude-li zde dost místa.

MARŠÁLEK. Bude, vždyť jsme uvolnili zde ty jizby (*ukáže na dveře v pozadí*) a herolti, trubači a pacholata počkají na chodbě.

PÍSAŘ. To bude slávy! Nu, když krále přijímají – a – a – (*zamne si ruce*) ráčils, pane maršálku, se podívat na lešení a stolice na rynku?

MARŠÁLEK. Obhlédl jsem je. Jsou jako byly o čtení kompaktát.

PÍSAŘ (*mne si ruce, usmívavě*). Zdálo by se, ale nejsou. Lešení jsme zvýšili o loket, o dobrý loket, a na schodech k císařským stolicím jsme dali nové sukno červené, našeho, jihlavského díla, a novou korouhev v pravo od stlice císařské zrovna za sedadly pánů legátův a Čechům na levo jsme dali také novou korouhev za sedadly toho jejich arcibiskupa a zemského správce. A že se opovažují, pane maršálku, půjde-li J. Velebnost císařská odtud na rynek pěšky či pojede-li na koni.

MARŠÁLEK. Pěšky; pěšky půjde.

PÍSAŘ. To jsem si ihned včera pomyslnil, když jsem viděl J. Velebnost pěšky si vykračovat po městě s urozenými pány dvořany; pěšky, pěkně pěšky a jak bystře a bez hole, bez hole!

MARŠÁLEK. Již dávno tak nechodil, až tady v Jihlavě.

PÍSAŘ. To ta radost (*mne si ruce*), že se všecko tak šťastně skončilo, že ti husité si dali říct, že ho přijmou za krále, kacíři –

MARŠÁLEK. Pst, pozor na řeč! Tak se dnes ještě nemluví!

PÍSAŘ. Ah, ah, tak, pravda. A tu jsou!

Výstup 2.

ŠEST ZÁSTUPCŮ ČESKÝCH MĚST, PŘEDEŠLÍ.

MĚŠŤANÉ (*stanou u dveří*).

PRVNÍ MĚŠŤAN. Jsme poslové královských a krá-

lovských věnných měst Zátce, Loun, Mýta, Poličky, Jaroměře a já Chrudimi.

MARŠÁLEK. Vítejte! A ostatní páni poslové?

PRVNÍ MĚŠŤAN. Jdou za námi.

PÍSAŘ (*ukazuje na pravé dveře v pozadí*). Sem vstupte a račte posečkat. (*Provází je ke dveřím*).

MARŠÁLEK (*vejde do císařova pokoje v pravo*).

Výstup 3.

BABA, HRDINKA, PÍSAŘ.

BABA } *oba onačeji oblečení, meč po boku, ostruby*
HRDINKA } *na škorních.*

PÍSAŘ (*překvapen*). Páni Češi? Češi?

HRDINKA (*kulhavý*). Češi.

BABA. Bratři Táborští.

PÍSAŘ (*zaražen*). Táboři! A zde? (*Mne si v nejistotě ruce, pak pojednou:*) Ah, vždyť sem také přijel tábořský hejtman, kněz Bedřich, z Tábora přijel, jednat s J. Velebností císařskou. To jste z jeho družiny, hledáte ho.

BABA. Toho, jenž se jde klanět šelmě ryšavé a bude se smlouvat třeba i s tou nevěstkou babylonskou, ne, toho nehledáme.

HRDINKA. K císaři chceme.

PÍSAŘ. K císaři! Vy? Teď není možná, teď se chystá tam na rynek přijmout hold pánů Čechů.

HRDINKA. Kancléř tu není?

PÍSAŘ. Pan kancléř dosud nepřišel. Odkud jste, kdo jste, že se tak ptáte.

HRDINKA. My právě přijeli.

BABA. A kdo jsi ty!

PÍSAŘ (*urážen*). Já? Abys věděl, jsem protonotárium, písař tohoto královského, báňského města Jihlavy.

BABA. To nemáme s tebou co jednat. Pojď bratře. (*Odejde.*)

HRDINKA (*s ním*).

PÍSAŘ (*hledí užasle, pak chce rychle za nimi*).

Výstup 4.

NĚKOLIK ČESKÝCH A MORAVSKÝCH PÁNŮ, KNĚŽÍ
A POSLŮ ČESKÝCH MĚST.

PÍSAŘ (*maně se zastaví a ukazuje na pravé dveře v pozadí*). Sem račte, sem –

PŘÍCHOZÍ (*tam vejdou*).

PÍSAŘ (*vrací se k hlavnímu vchodu, chtěje Babu a Hrdinku dohonit*).

Výstup 5.

OLMOUCKÝ BISKUP, dva KANOVNÍCI,
dva MLADÍ KNĚŽÍ za nimi.

PÍSAŘ (*hluboko se kloní, pak ukazuje na levé dveře v pozadí*). Biskupská milosti sem, (*ke kanovníkům*) amplissimi sem račte.

PŘÍCHOZÍ (*tam vejdou*).

PÍSAŘ (*vrací se k hlavnímu vchodu*).

Výstup 6.

OLDŘICH HRABĚ CILSKÝ, HRABĚ SCHAUMBERK,
KANCLÉŘ KAŠPAR ŠLIK, PÍSAŘ.

CILSKÝ (*mladý pán, vejde, s ním hrabě Schaumberk, padesátník, světlých vlasů, ryšavé brady. Oba kráčeji přímo do pokoje císařova*).

ŠLIK (*hned za nimi*).

PÍSAŘ (*ostýchavě*). Pane kancléři, prosím –

ŠLIK. Co je.

PÍSAŘ. Před chvílí tu byli dva Táboři. Ptali se po J. Velebnosti císaři.

ŠLIK (*diví se*). Táboři? Snad toho kněze Bedřicha.

PÍSAŘ. A ne, to ne, to jsem také myslil.

ŠLIK. Co chtěli.

PÍSAŘ. To nevím, a také se po tobě ptali, pane kancléři. Když jsem se jich ptal, odkud jsou, kdo jsou, odbyli mne a kdože jsem já a odešli.

ŠLIK (*s úsměvem*). Ale tys jim řekl, kdo jsi.

PÍSAŘ. A jak by ne. Aby věděli!

ŠLIK. Je to divné. Táboři –

PÍSAŘ. Podívám se za nimi.

ŠLIK. To jdi. (*Vejde do císařovy komnaty.*)

PÍSAŘ (*odejde hlavním vchodem*).

Výstup 7.

MISTR JAN Z PŘÍBRAMI, JAN VELVAR.

PŘÍBRAM (*nevšimne si odcházejícího písaře, rozhlíží se, pak spokojeně, potěšen:*) Hle, zase plno ozdoby tak

jako o slavném dni kompaktát. A zase veselí a zase bude zvonění a ohňů pálení. A můžeme se radovat. Před měsícem smíření s svatou církví a se vším křesťanstvem. Už nebudeme po všem světě roznášeni jako neústupní kacíři. A teď budeme mít také krále.

VELVAR (*vážně*). A dej bůh i řád.

PŘÍBRAM. Jeho Velebnost císařská se také raduje. Řekl prý, že se vždycky křížoval, když měl jeti do Čech, ale tentokrát že děkuje pánu bohu. Všem teď bude veseleji, když země byla tak dlouho sirá, nemajíc soudce a opravce světského –

VELVAR (*vpadne*). A duchovního dosud nemá. A to mne tíží, mistře Příbrame.

PŘÍBRAM. Vždyť máme arcibiskupa! Rokycana přec –

VELVAR. Je zvolen, ne však potvrzen.

PŘÍBRAM. Císař však slíbil, že mu zjedná potvrzení. I zápis dal.

VELVAR. Jen aby legáti a koncilium nebyli mocnější než všechny sliby a zápisy. Koncilium, legátové neustanou, a císař – Jemu jsou blíž a vždycky budou a dobře si rozumějí. Za toho jednání a smlouvání jsem leccého si všiml –

Výstup 8.

BOŘEK z MILETÍNKA, za ním několik RAKOUSKÝCH PÁNŮV A ČESKÝCH MĚŠŤANŮ.

PÁNI A MĚŠŤANÉ (*zajdou do pravých dveří v pozadí*).

BOŘEK. Ej, Jene Velvare, tys nějak zasmušilý, dnes!

VELVAR. O Rokycanovi mluvíme, o jeho potvrzení.

BOŘEK (*zachmuřeně*). Myslím, že se ho tak hned nedočkáme.

PŘÍBRAM. Když císař slavně slíbil –

VELVAR (*zvolna, určitě*). Neslíbil-li dříve legátům koncilia. To, mistře, také z mého pozorování.

PŘÍBRAM. Není možná!

BOŘEK. Je možná. Já včera zaslechl, co císař prý řekl legátům, žeť mu jedno, koho si Čechové zvolili arcibiskupem, třeba prý osla –

VELVAR. Tak že mluví o naší žádosti, o žádosti celého národa!

PŘÍBRAM. Toť nějaká kleveta.

BOŘEK (*ostře*). Já vím, já vím, mistře Příbrame, ty a tvoji, vy všechno omluvíte, jen abyste se tomu konciliu a legátům zachovali. Ale my ne, mistře. Proto jsme tolik neválčili, proto jsme nebili do svých u Lipan, aby námi teď císař a konciliu mohli točit a neplnit toho, co jsme s nimi smluvili.

Výstup 9.

DVORSKÝ MARŠÁLEK, PŘEDEŠLÍ.

MARŠÁLEK (*vyjde za této řeči z komnaty císařovy ven hlavním vchodem*).

PŘÍBRAM (*zamlouvaje*). Hle, maršálek jde pro J. Milost císařovnu. A tu legáti. (*Jde k nim.*)

Výstup 10.

FILIBERT, BISKUP Z COUTANCES, TOMÁŠ HASELBACH,
VÍDEŇSKÝ KANOVNÍK, MARTIN BERRUER, DĚKAN
TURONSKÝ, DOKTOR JAN PALOMAR, ARCIJÁHEN
BARCELONSKÝ.

LEGÁTI (*zajdou do jizby, ve které je biskup olomoucký*).
PALOMAR (*zůstane u jejich dveří, pozdravuje se s m.
Příbramem*).

Výstup 11.

BRUNORIO DE LA SCALA, JAN Z LICHTENŠTEJNA,
ALEŠ VŘEŠŤOVSKÝ Z RISENBURKA, pan MENHART
Z HRADCE, TŘI UHERŠTÍ PÁNI.

ČEŠTÍ PÁNI, }
UHERŠTÍ PÁNI } *zůstanou v pozadí.*
DE LA SCALA (*vejde hned za legáty*). Všichni mají dnes
radost, císař, Češi, ale, myslím, zahořklou. Jenom
tamhle páni legáti mnou si spokojeně ruce, obzvláště
ten liščí Španihel, ten Palomar. Hle, jak si tiskne ruku
s tím kališnickým mistrem.

PALOMAR (*vejde za legáty do jizby*).

Výstup 12.

M. ROKYCANA, MARTIN LUPÁČ, VÁCLAV Z MÝTA,
PŘEDEŠLÍ.

PŘÍBRAM (*sblédnuv Rokycanu, vejde rychle do pravých
dveří v pozadí*).

ROKYCANA A JEHO PRŮVODČÍ (*zamíří rovnou k Velvarovi a Bořkovi, pozdraví je a vejdou pak do jizby, do které zašel m. Příbram*).

LICHTENŠTEJN (*pohledem po Rokycanovi*). Ej, pan arcibiskup Rokycana se svými biskupy.

DE LA SCALA. Chcete říci pan arcikacíř Rokycana, (*s úsměškem*) ovšem i od císaře schválený.

Venku fanfara.

Výstup 13.

DVORSKÝ MARŠÁLEK, CÍSAŘOVNA BARBORA,
DVORNÍ DÁMY, pak PÍSAŘ.

BARBORA (*kráčí k císařově komnatě. Zabloudne Brunoria de la Scala*). Ah, pane vévodo –

DE LA SCALA (*postoupí k ní do popředí*).

BARBORA. Do Prahy s námi nepojedete.

DE LA SCALA. Milosti, měl bych zpět –

BARBORA. Do krásné Verony. Ach, kdož by nejel!
(*Zasmušile.*) A já musím –

DE LA SCALA. Na výsost nového trůnu.

BARBORA. Do zajetí pošmurných kazatelů, jimž i tanec hříchem smrtelným.

DE LA SCALA. Ó to bych tam často a rád hřešil.

BARBORA. Pojedete s námi –

DE LA SCALA. Těším se na tu cestu a –

BARBORU. Na ten hřích?

DE LA SCALA. Na ten i na jiné, neb těch tam bude víc u těch – (*oblédne se, významně odmlčí s úsměvem*).

BARBORA (*pokyne mu s úsměvem a odejde do komnaty císařovy*).

DVORNÍ DÁMY }
MARŠÁLEK } *za ní.*

PÍSAŘ (*vejde chvatně, zůstane však u prahu, rozhlíží se palácem a zase vyhlíží, až pak se uklidní*).

Výstup 14.

PAN PTÁČEK, DVA UHERŠTÍ PÁNÍ.

PTÁČEK (*rovnou k Velvarovi a Bořkovi, kteří stáli stranou a více v pozadí, ustoupivše císařovně a průvodu. Nyní za hovoru ocitnou se zase v popředí*).

BOŘEK. Ej, pane Ptáčku, za chvíli budeme mít krále, cesta do Čech bude veselá a ty tak černě hledíš.

PTÁČEK. Mně ta cesta již veselá nebude.

VELVAR. Co se stalo!

PTÁČEK. Mám starost a nemalou. Přicházím od kněze Bedřicha.

BOŘEK. I ten přijel vyjednávat s císařem, za sebe i za Tábor!

VELVAR. Táboři se jistě smluví s císařem a přijmou jej za krále.

PTÁČEK. Ale ne všichni. A to je to!

VELVAR (*rychle, tázavě*). Pan Roháč –

PTÁČEK. Tak, můj strýc. Všichni na Táboře i kněz Bedřich i Biskupec, i ten starý, divoký Koranda, všechna obec, všichni uznali, že nezbývá nežli smířiti se s císařem.

VELVAR. Jen pan strýc ne.

PTÁČEK. Povídal kněz Bedřich, jak jim bránil, jak ohňově domlouval, napomínal, varoval, pak i zapřísahal, prosil, hrozil, aby toho nečinili, ale aby následovali příkladu Žižkova – (*mávně mrzutě rukou*).

BOŘEK. Neposlechli.

PTÁČEK. Ne, a tu strýc ihned je opustil. S houfem věrných vytrhl z Tábora pryč na svůj hrad.

VELVAR. Na Sion.

PTÁČEK. Na Sion.

BOŘEK (*vážně se zamýšluje*). Ode všech opuštěn, ale sám sobě věren. On jediný teď –

PTÁČEK (*rozborleně*). Ale nepamatuje a nedbá, žež jiný čas, že již není jako za Žižky a že v tom není dobré naší země, když začne bouřit a zprotiví se králi.

VELVAR. Ví-li o tom císař.

PTÁČEK. Kněz Bedřich už jednal s kancléřem a ten už jistě zpravil císaře.

Výstup 15.

DVORSKÝ MARŠÁLEK, PŘEDEŠLÍ.

MARŠÁLEK (*vyjde z císařovy komnaty*). Urození, stateční, slovutní a opatrní páni, rytíři, panoše i města! Jejich Milosti císařské ráčí se již odebrat.

Ruch na paláci. Z jizby v pravo v pozadí hrnou se ti, kteří tam dosud meškali. Z druhé jizby vyjdou legáti a duchovní, biskup Filibert, teď v infuli a v pluviale tak jako

biskup olomoucký. Ve shromáždění šum a zvolání tlumená a hlasitá:

Císař! Už půjdeme. Císař!

Venku fanfara.

Výstup 16.

Z komnaty v pravo:

KANCLÉŘ ŠLIK,

HRABĚ ZE SCHAUMBERKA (*nesa říšský meč*),

OLDŘICH HRABĚ CILSKÝ (*nesa žezlo*),

ALBRECHT, VÉVODA RAKOUSKÝ (*nesa říšské jablko*),

CÍSAŘ SIGMUND (*v císařském ornátě*),

CÍSAŘOVNA BARBORA,

DVORNÍ DÁMY.

SIGMUND (*rozhlédne se a promluví vliďně a vesele:*)

Moji věrní, milí! Již tedy konec bojův a nepřátelství a začátek, bohdá, lepších časů. Nikdy nám v minulých letech nepřišel tak milý a veselý den jako je dnešní. A po něm s radostí nastoupíme cestu do našeho milého království Českého. Jako Čech a Pražan rodilý těším se z té duše na Čechy a na Prahu, a jen toho vroucně žádám, abych uviděl svou otčinu po tolikerých bouřích opět zkvétat v pokoji a řádu křesťanském. A s pomocí boží se tak stane, když teď všude dobrá vůle; a kde by jí snad ještě nebylo, a kde by se nám snad někdo zbraní chtěl protivit –

VELVAR }
PTÁČEK } *na sebe poblédnou.*
BOŘEK }

SIGMUND. – tam nám jednostejně, zespolka pomůžete. A tak dosáhneme pokoje a míru a naše milé království – (*Náble umlkne.*)

Venku před otevřenými dveřmi prudké blasy.

PÍSAŘ (*jenž naslouchal řeči císařově, trbne sebou a v tom už volá tlumeně ale naléhavě ven ze dveří:*) Sem teď nemůžete!

Výstup 17.

BABA, HRDINKA, PŘEDEŠLÍ.

BABA (*jej odstrčí*). Jdeme s poselstvím.

MARŠÁLEK (*rychle postoupí*). Co chcete, kdo jste.

HRDINKA. Táboři.

BABA. Neseme odpovědný list.

Ve shromáždění úžas.

PTÁČEK }
BOŘEK } *rychle postoupí blíže k poslům.*
VELVAR }

SIGMUND. Kdo se opovažuje!

ŠLIK. Od koho ten list!

BABA. Od bratra Roháče na Sioně.

HŁASY: }
 } Stráže!
 } Vyvedte je!
 } Do klády s nimi!
 } Oběsit je!
PŘÍBRAM } Změtenci Táborští.

PTÁČEK (*do sbromáždění*). Poslové jsou!

BOŘEK. Nesou zjevný, odpovědný list a ten má svobodně být dodán.

SIGMUND (*kyne Šlikovi*).

ŠLIK. Vydejte list.

HRDINKA. Císaři jej máme odevzdat nebo kancléři.

PTÁČEK. Tuť sám pan kancléř.

HRDINKA (*odevzdá Šlikovi list*). Od bratra Roháče na Sioně.

BABA. Od dneška třetího dne po slunce západu počne se boj.

HLASY: } Do věže s nimi!

 } Oběsit je!

PŘÍBRAM } Krvaví Táboři!

ŠLIK (*chce list dáti do toboľky u pasu*).

SIGMUND. Pane kancléři, ten list je mně.

ŠLIK. Odevzdám jej Tvé milosti až --

SIGMUND. Nikoliv, chci jej hned, té chvíle. (*S úsměškem.*) Jsme všichni dychtiví, přečti jej.

ŠLIK. Milosti, rač, prosím, posečkat.

SIGMUND (*vybuchne*). Chci jej slyšet! (*Mírněji.*) Jen čti, pane kancléři.

ŠLIK (*rozdělavá list*).

Kolem všude napětí. Všichni se tlačí blíže ke kancléři nebo pozorují císaře, k němuž zatím na blízko přistoupili legáti.

BABA (*zabručí*). Slyš, draku.

ŠLIK (*čte*):

Věz vysoce urozený kníže, pane Sigmunde, římský

císaři a uherský králi, že já Jan z Dubé Roháč se svými věrnými bratřími a s svými pomocníky chci býti a jsem tvůj a všech tvých služebníkův a pomocníkův nepřítel pro tak mocné, veliké bezpráví a křivdy, kteréž jsi víře naší a království našemu činil, a že tě za krále českého nepřijímám a nepřijmu a tobě poddán býti nechci. A svou čest poctivě ohražuji proti –

SIGMUND (*přemáhaje své pobouření, s jízlivým úsměvem*). Dost, již dost. To hlavní tedy víme, a to se nám velmi zle líbí. Jak si troufá (*čím dále tím hněvivěji*) ten pan z Dubé proti nám, proti nám i proti vám všem! Pan z Dubé, korouhevny pán! (*Nahle.*) Pane Ptáčku, on tvůj pokrevný.

PTÁČEK (*jenž zasmušile stál, postoupí také tak před Sigmunda*). Bratr nebožky mé paní matče.

SIGMUND. Ten se proti nám hrubě zatvrdil.

PTÁČEK (*mlčí*).

SIGMUND. Ten se již neobrátil.

PTÁČEK. Žel.

SIGMUND. Teď bude více třeba nežli jen varovat. Pomůžeš-li, pane Ptáčku?

PTÁČEK. Pro dobré země.

SIGMUND. I proti strýci?

PTÁČEK. Proti každému, ať kdokoliv, kdož je škůdcem našeho království.

SIGMUND (*s obojetným úsměvem*). Tak, jistě tak. Beru tě za slovo. Provoláme vojnu k Sionu před Roháče, toho zemského zhoubce. Za Tábor máme teď jeho

svatý hrad Sion! Ale ten dlouho děsit nebude. Rozmetáme jej a pana z Dubé ztrestáme, pana z Dubé či bratra Roháče, pravda, bratra, haha, těch tu bratra (*na Hrdinku a Babu*), těchhle! (*V náhlém vzteku vytrhne odpovědný list z rukou Šlikových a hodí jej na zemi.*) Ten lající list nacpete jim do hrdla, ať se jím udávi, zadechnou, sršatí kacíři.

VELVAR. Milosti, poslové jsou!

SIGMUND (*jakoby uštknut*). Ty Velvare? Tys ve všem proti nám!

BOŘEK (*vážně, rozhodně*). Milosti, je staré právo, že poslům, kteří nesou odpovědný list, nesmí býti překáženo.

SIGMUND. Hm, to právo –

ŠLIK (*rychle, horlivě*). Rač pamatovati! A nerač se pro takové dva (*na Hrdinku a Babu*) horšiti.

SIGMUND. Pravda, pro takové – (*s opovržením*). Ne. (*Mávně rukou, ať je pustí.*)

MARŠÁLEK (*k Hrdinkovi a Babovi*). Jděte!

BABA (*do shromáždění*). A ty přijď velký Babylone!
(*Odejde.*)

HRDINKA (*s ním*).

Výstup 18.

PŘEDEŠLÍ bez BABY a HRDINKY.

ŠLIK (*k Sigmundovi*). Tisícové očekávají Tvou Velebnost.

SIGMUND (*se zlým úsměvem*). Tisícové, všechen ná-

rod. (*Přemáhaje se, ke shromáždění:*) Zdrželi jsme se, moji věrní, milí, nerádi. Pane maršálku –

MARŠÁLEK (*pozvedne hůlku nad hlavou*).

Hnutí ve všem shromáždění, jež se chystá na odchod.

VELVAR (*k Ptáčkovi*). Pan strýc se hrubě odvážil.

PTÁČEK (*chmurně a přísně*). Chce rušit pokoj a řád, a proto musí být k řádu připuzen.

Venku fanfara, pak hlabol zvonů. Všechno shromáždění odchází. Napřed

ZÁSTUPCOVÉ ČESKÝCH MĚST.

VELVAR (*s nimi*).

ČESKÉ DUCHOVENSTVO KALIŠNICKÉ.

MISTŘI.

ROKYCANA.

MARTIN LUPÁČ
VÁCLAV Z MÝTA } *jemu po boku.*

ČESKÁ, MORAVSKÁ, RAKOUSKÁ ŠLECHTA.

UHERŠTÍ MAGNÁTI.

BRUNORIO DE LA SCALA.

BOŘEK Z MILETÍNKA.

P. PTÁČEK Z PIRKŠTEJNA.

P. MENHART Z HRADCE.

ALEŠ VŘEŠŤOVSKÝ Z RISENBURKA.

BISKUP OLOMOUCKÝ S KANOVNÍKY A KNĚŽÍMI.

LEGÁTI KONCILIA BASILEJSKÉHO.

DVORSKÝ MARŠÁLEK.

KANCLÉŘ ŠLIK.

svatý hrad Sion! Ale ten dlouho děsit nebude. Rozmetáme jej a pana z Dubé ztrestáme, pana z Dubé či bratra Roháče, pravda, bratra, haha, těch tu bratra (*na Hrdinku a Babu*), těchhle! (*V nablém vzteku vytrhne odpovědný list z rukou Šlikových a hodí jej na zemi.*) Ten lající list nacpete jim do hrdla, ať se jím udávi, zadechnou, sršatí kacíři.

VELVAR. Milosti, poslové jsou!

SIGMUND (*jakoby uštknut*). Ty Velvare? Tys ve všem proti nám!

BOŘEK (*vážně, rozhodně*). Milosti, je staré právo, že poslům, kteří nesou odpovědný list, nesmí býti překáženo.

SIGMUND. Hm, to právo –

ŠLIK (*rychle, horlivě*). Rač pamatovati! A nerač se pro takové dva (*na Hrdinku a Babu*) horšiti.

SIGMUND. Pravda, pro takové – (*s opovržením*). Ne. (*Mávně rukou, ať je pustí.*)

MARŠÁLEK (*k Hrdinkovi a Babovi*). Jděte!

BABA (*do sbromáždění*). A ty přijď velký Babylone! (*Odejde.*)

HRDINKA (*s ním*).

Výstup 18.

PŘEDEŠLÍ bez BABY a HRDINKY.

ŠLIK (*k Sigmundovi*). Tisícové očekávají Tvou Velebnost.

SIGMUND (*se zlým úsměvem*). Tisícové, všechen ná-

rod. (*Přemáhaje se, ke shromáždění:*) Zdrželi jsme se, moji věrní, milí, nerádi. Pane maršálku –

MARŠÁLEK (*pozvedne hůlku nad hlavou*).

Hnutí ve všem shromáždění, jež se chystá na odchod.

VELVAR (*k Ptáčkovi*). Pan strýc se hrubě odvážil.

PTÁČEK (*chmurně a přísně*). Chce rušit pokoj a řád, a proto musí být k řádu připuzen.

Venku fanfara, pak blahol zvonů. Všechno shromáždění odchází. Napřed

ZÁSTUPCOVÉ ČESKÝCH MĚST.

VELVAR (*s nimi*).

ČESKÉ DUCHOVENSTVO KALIŠNICKÉ.

MISTŘI.

ROKYCANA.

MARTIN LUPÁČ
VÁCLAV Z MÝTA } *jemu po boku.*

ČESKÁ, MORAVSKÁ, RAKOUSKÁ ŠLECHTA.

UHERŠTÍ MAGNÁTI.

BRUNORIO DE LA SCALA.

BOŘEK Z MILETÍNKA.

P. PTÁČEK Z PIRKŠTEJNA.

P. MENHART Z HRADCE.

ALEŠ VŘEŠŤOVSKÝ Z RISENBURKA.

BISKUP OLOMOUCKÝ S KANOVNÍKY A KNĚŽÍMI.

LEGÁTI KONCILIA BASILEJSKÉHO.

DVORSKÝ MARŠÁLEK.

KANCLÉŘ ŠLIK.

HRABĚ ZE SCHAUMBERKA.

OLDŘICH HRABĚ CILSKÝ.

ALBRECHT VÉVODA RAKOUSKÝ.

CÍSAŘ SIGMUND.

CÍSAŘOVNA BARBORA.

DVORNÍ DÁMY.

SIGMUND (*zasmušilý k Palomarovi*). Slyšeli jste –
PALOMAR. Slyšeli Milosti a trnuli jsme. Ten šílenec
táborský –

SIGMUND. Řeřavý ten uhel ihned zašlápeme, aby
znovu nechytilo.

PALOMAR. Ó snadno by se stalo. Zbujněli, neboť
jim příliš povoleno.

SIGMUND (*s úsměvem*). Ale víc jen přislíbeno.

PALOMAR. A sliby kacířům –

SIGMUND (*významně přikyvuje hlavou*).

Venku se ozve zpěv: „Svatý Václave!“

PALOMAR. Zpívají.

SIGMUND. K svatému patronu. Již ne tu krvavou
písničku o božích bojovnících.

PALOMAR. Deo gratias!

SIGMUND. Té již zpívat nebudou. Ani ten Roháč!

Vyzvánění. Čechové zpívají: „Svatý Václave!“

OSOBY

čtvrtého jednání.

JAN ROHÁČ Z DUBÉ.

HYNCE PTÁČEK Z PIRKŠTEJNA,

nejvyšší hofmistr království českého.

BABA.

HRDINKA.

ŽEBRAVÝ MNICH.

KEJKLÍŘ.

MASTIČKÁŘ.

BAKALÁŘ.

MATRONA ZE SIENY.

LUCETTA.

PRVNÍ,

DRUHÁ,

TŘETÍ krásná paní.

BRATŘI Z POSÁDKY SIONSKÉ.

Děj na hradě Sioně
koncem srpna r. 1437.

JEDNÁNÍ ČTVRTÉ.

Dolejší místnost kamenné bašty na hradě Sioně. V pozadí dveře, v pravo od nich nevelké okno. Prostřed dřevěný sloup nesoucí prkenný strop. Ve stropě na levo, více v popředí, otvor, k němuž a dále na podsebití vedou hrubé, dřevěné schody s prostým zábradlím po jedné straně. Rozednívá se, šero v baště se ponenáhu tratí.

Výstup 1.

ZEBRAVÝ MNICH, KEJKLÍŘ, MASTIČKÁŘ,
BAKALÁŘ, MATRONA ZE SIENY, LUCETTA,
TŘI KRÁSNÉ PANÍ.

ZEBRAVÝ MNICH (*spí sedě na zemi, opřen zády o sloup*).

MASTIČKÁŘ (*sedí vedle něho*).

KEJKLÍŘ (*sedí v popředí na levo u schodů; má ruce sepiaty přes kolena*).

BAKALÁŘ (*hubený, vysoký, v tmavé sukni, černou kuklu přes hlavu, stojí za kejklířem opřen o zeď, ruce v širokých rukávech zastrčené*).

PRVNÍ KRÁSNÁ PANÍ (*klečí na kraji chudého lože položeného na podlaze v popředí v pravo u zdi a dočesává*).

DRUHOU KRÁSNOU PANÍ (*jež před ní sedí*).

MATRONA (*na témže loži sedí o stěnu opřená*).

LUCETTA (*patnáctiletá, spí schoulená na jejím klínu*).

TŘETÍ KRÁSNÁ PANÍ (*leží za nimi na druhém, podobném loži*).

DRUHÁ PANÍ. Pospěš si!

PRVNÍ PANÍ. Hned budeš – Tak, už jsi.

DRUHÁ PANÍ. Půjč mi zrcádko.

PRVNÍ PANÍ. Teď ještě nebudeš vidět.

DRUHÁ PANÍ. Jen mi je půjč!

PRVNÍ PANÍ (*brabe pod ložem, vytáhne odtud zrcádko*).
Tu máš, ale pozor, ať ho ti kacíři neshlédnou.

DRUHÁ PANÍ (*vyskočí a chvátá pod okénko, aby lépe viděla*).

PRVNÍ PANÍ. Ne, tam ne, vkročí-li husitská dračice, vytrhne ti je a rozdrtí tak jako naše šperky rozbili.

TŘETÍ PANÍ (*usedne na loži*). Oh, můj zlatý řetěz, mé drahé prsteny! A všecko zničit a zašlapat zablácenými škorněmi!

MATRONA. A do louže zahodit svatý růženec! Na čem se mám modlit! (*Pokřižuje se.*)

KEJKLÍŘ (*s úsměškem*). Matko, nekřižuj se, tady je jako v pekle; křížku nenesou.

TŘETÍ PANÍ. Dáblovi husité, kacíři!

KEJKLÍŘ. Pozor na takové tituly! Nezapomínej, že jsme v kleci těch dáblových husitů kacířů. A vlastně měly byste se jim poděkovat.

DRUHÁ PANÍ (*prudce*). Zač! (*Vrací se od okénka.*)

PRVNÍ PANÍ (*schová zrcádko*).

KEJKLÍŘ. Že vám zkazili ty šperky, čertovo vábení a mámení.

PRVNÍ PANÍ. A tobě že loutnu rozbili.

KEJKLÍŘ. To bych jim jako dobrý křesťan odpustil. Ale to ne a to mne tíží, žere, že mne a vás zajali zároveň s těmi voly a že nás s těmi voly až od morav-

ských hranic hnali jako to stádo sem na ten prokletý hrad. Byli to sice volí císařovi tak jako ty sudy uher-
ského –

MASTIČKÁŘ (*vpadne*). A já i ty voly i ty sudy bych jim odpustil, že je císařovi pobrali, ale že mně při tom zničili celý krám, všechny soudky, hrníčky a krabice, všechny drahé masti, vodičky i kámen kapounkový i kámen bezoár – to ne!

KEJKLÍŘ. Alespoň nebudeš lidi otravovat. (*K paním.*) Ale k vám byli milostivi. Neostříhali vás, nena-
mazali vás kolomazí, neposypali peřím. Celý poklad, vaši krásu vám nechali.

BAKALÁŘ (*shrne kuklu do týla; je bledý, černovlasý*).

PRVNÍ PANÍ. Poklad! A nic nevynáší!

KEJKLÍŘ. Tady! Ale až teď císařovo vojsko sem vrazí, až se s ním dostanete do Prahy –

MASTIČKÁŘ. Až sem vrazí! Ale kdy! Tolik neděl už to hnízdo obléhají. Ti kacíři tu odrazí každý šturm. Čert je s nimi.

KEJKLÍŘ. A čert, roháč jejich vůdce. Ten je drží.

MATRONA. Snad nás císařovo vojsko přece vysvobodí. Modlím se ustavičně, madonnu vzývám. Ó že jsme v čas nedojeli do Prahy!

LUCETTA (*se probudí, usedne, rozhlédne se a zachvěje*).

PRVNÍ PANÍ (*v radostném pomyšlení*). Oh, až ti císařovi hradu dobudou! Až sem vítězně vtrhnou!

BAKALÁŘ (*stojí nehnutě*). Najdou vás zvěšené nebo podřezané.

LUCETTA (*zaují*). O Madonno!

MATRONA (*na bakaláře*). Sejšku! Nač děsíš naše koroptvičky.

BAKALÁŘ (*mlčí, ani sebou nehne*).

MATRONA (*bladí Lucettu*). Takové strašení! Lucetto, holubičko, mlč, mlč. (*K ostatním paním.*) To bych já vám pověděla něco veselejšího. O Sieně.

LUCETTA. Ach Siena!

MATRONA. Jak u nás v Sieně –

BAKALÁŘ (*nedbaje hovoru vytáhne nůž z nožny u pasu, obrátí se a začne rýt do stěny písmena*).

KEJKLÍŘ (*vpadne matrone do řeči*). Ale ne abys zase povídala, jak k vám do Sieny přijel před pěti lety císař Sigismondo, jak jej slavně vítali, jak v průvodu napřed šly čtyři nejkrásnější paní –

PRVNÍ PANÍ (*rovněž s úsměškem*). A že tu nejkrásnější z těch čtyř nejkrásnějších si zamiloval kanclíř císařův a ta nejkrásnější ze čtyř nejkrásnějších že si jej také zamilovala, jej Šlika hraběte a že ten hrabě Šlik se od vás, z vaší vinárničky na ni díval a žeš jim psaníčka nosila a že se pak celé noci milovali –

DRUHÁ PANÍ (*také tak s úsměškem*). A že pak, když ten kanclíř odjel, ta mladičká paní, ta nejkrásnější ze čtyř nejkrásnějších, zármutkem a touhou se na smrt rozstonala, haha –

MATRONA (*za těch řečí posuňky durdivě se brní*). Nic, nic a tak nic vám nepovím, nic!

KEJKLÍŘ. Leda až za chvílku.

LUCETTA (*ukáže matroně na bakaláře*). Zás už škrábe nějaké litery jako včera. Co to píše –

MATRONA. Nech ho blázna.

(*Náhle všichni ztichnou a pohlédnou vzhůru ke stropu.*)

BAKALÁŘ (*však nedbaje ryje dál, ani se neohlédne*).

Nahoře podsebitím jde zpívající. Jak se blíží, zní jeho hlas mohutněji a zase, jak jde dále podsebitím, slábne. Zpívá:

Navštiv nás Kriste žádoucí,
pane světa všemohoucí,
dej nám se v srdci poznati,
bez hrůzy tebe čekati.
Potiv se potem krvavým,
visel jsi s lotrem rouhavým –

KEJKLÍŘ (*s úsměškem*). Slyšíte? Pobožný kacír –

MATRONA (*se křížuje*). Oh, Madonno!

LUCETTA (*klade dlaně na uši*). Hrozný zpěv!

MASTIČKÁŘ (*ukazuje na mnicha*). A fráter nic! Podívejte se, spí jako dub.

KEJKLÍŘ. A hlele, jak se ze spaní usmívá!

DRUHÁ PANÍ. Jako děťátko!

MASTIČKÁŘ. A teď hle, vidíte, jak překusuje, polyká! To chutná, okouší, zunká!

Výstřel z kusu a hned druhý.

Leknutí, úžas.

BAKALÁŘ (*však klidně se obrátí, okamžik se rozhlíží po zajatých a pak opět ryje litery*).

MATRONA (*se křížuje*). Věčný bože!

LUCETTA (*se jí chytí*).

Třetí rána.

MASTIČKÁŘ (*vyskočí*). To je šurm!

KEJKLÍŘ (*sedí*). Žádný šurm. To odtud, z hradu střílejí zas do obléhajících. Žádný šurm, nebojte se. Podívejte se tuhle na frátera, to je hrdina! (*Zatřese jím.*) Hej bratře! Kacíři, husité! Budou tě pálit.

MNICH (*se vytrhne ze spaní*). Co – co – husité – pálit – to –

MASTIČKÁŘ. Není to pravda, nelekej se. Ale tobě se něco zdálo.

MNICH. Bože, zdálo se mně, že jsme šťastně dorazili do Prahy. V Praze jsem byl.

KEJKLÍŘ (*na matronu*). Tady s matkou u kanclíře.

MNICH. Ne, to ne, sám v pivovaře. To vám byl sen, to jsem zase pil české pivo a jaké, jako před třicíti léty, když jsem tu byl jako žáček se starým mendikem. To vám tenkrát vařili v Čechách pivo! No, to si pomyslete, když si rozbili džbány o hlavu, tak tím pivem slepovali střepy. A byly to džbány! Jako v Káni Galilejské; já je viděl, ty z Káně Galilejské, dva z nich; v Norمبرku je ukazují.

KEJKLÍŘ. A brk z křídla archanděla Gabriela.

MASTIČKÁŘ. Mlč! (*K mnichu.*) A co to pivo.

MNICH. No, to pivo – To si pomyslete, co jsem slyšel, povídal mně jistý scholar, starý toulavý studiosus, Šváb, krajan, ten byl v Čechách jako doma,

a to že se v Praze jednou sklep sesypal, no, a tak ostal, nechali to. Až po třicíti letech si vzpomněli, a že ten sklep zas vystavějí. Nu, odklízeli rum a kamení, kope, až tu uhodili –

MASTIČKÁŘ. Na poklad.

MNICH. Ne, na dva sudy piva, ale bez sudů.

MASTIČKÁŘ. Lžeš!

KEJKLIŘ (*se zkrátka zasměje*).

MNICH. Na mou duhu, sudy bez sudů. Dužiny, obruče, dna, všechno ztrouchnivělo, v popel se rozpadlo, ale pivo ostalo. Takové bylo! A zhoustlo za ta léta, škraloup kolem ztvrdl jako kůra, no a tak ostalo a bez sudů. A tak je narazili jako sudy.

MASTIČKÁŘ. A teklo pivo?

MNICH. A jaké! A jakou mělo sílu! Ach tenkrát! Tenkrát byly Čechy svatá země. Tenkrát byl v Čechách pátek masnější nežli u nás neděle. Tenkrát byly Čechy voňavá květina, ale teď smrdí kacířstvím.

MASTIČKÁŘ. A jak Praha.

MNICH. No, tuze staré město, hned po Abrahamu bylo založeno. To mně povídal jistý učený mistr a že jen Trevír a Worms u nás v říši jsou tak staré.

KEJKLIŘ. Ale ta tvá Praha, ta ve snu –

MNICH (*se usmívá*). Nu, veselá, veselá, pili jsme.

KEJKLIŘ. A povídals jim některou tu, jak jsem ti vypravoval, víš o tom opatovi jak se díval skulinou –

MNICH. Hehe, (*mrká*) ale ta o faráři z Verlunga je –

BAKALÁŘ (*přestane rýt a obrátí se*).

LUCETTA (*jej pozorovala. Nyní klekne na loži, vychýlí se*). Co to vyryl, podívej se!

MATRONA. Cos to napsal! Včera jsi řekl, že až dnes.

PRVNÍ PANÍ. } Pověz!

DRUHÁ PANÍ. } Co je to!

TŘETÍ PANÍ. Cos napsal!

BAKALÁŘ (*s pochmurným klidem*). Co napsal ten, jenž byl v pekle a viděl tam ohnivé hroby kacířův.

MATRONA. To je hrozné!

KEJKLÍŘ (*přistoupí k nápisu*).

MASTIČKÁŘ (*za ním; prohlíží nápis tak jako kejkliř*).

PRVNÍ PANÍ, } (*postoupí podívat se*).

DRUHÁ PANÍ }

MASTIČKÁŘ. Mnichu, pojď to přečíst.

MNICH (*nevstane*). Ale co!

TŘETÍ PANÍ (*náhle*). Kroky! (*Hledí vzhůru k otvoru*.)

LUCETTA (*ulekaně*). Slyšíte?

Výstup 2.

BABA, PŘEDEŠLÍ.

BABA (*v helmici, s kuší, meč po boku, toul přes plece, sestupuje po schodech, zkřikne na skupinu u nápisu:*) Co tam máte!

PRVNÍ PANÍ, } (*uskočí ulekaně k loži*).

DRUHÁ PANÍ }

MATRONA (*se pokřižuje*).

LUCETTA (*se k ní přitulí*).

MNICH (*rychle vstane*).

KEJKLÍŘ (*se zlomyslným úsměvem*). Tady je něco napsáno.

BABA. Co!

KEJKLÍŘ. Neumím číst, přečti si to.

Výstřel z kusu, hned druhý.

Výstup 3.

ROHÁČ, PŘEDEŠLÍ.

ROHÁČ (*v helmici, v brněné košili, bez pancíře, vejde dveřmi, jichž za sebou nezavře*). Co tam máš!

BABA. Naškrábali na zeď, jistě něco hříšného. (*K mnichu.*) Přečti to!

BAKALÁŘ. Já to napsal, přečtu to. Tu psáno: Vzdej se veškeré naděje!

ROHÁČ (*rychle postoupí*). Kdo!

BAKALÁŘ (*mlčí*).

ROHÁČ. Ty!

BAKALÁŘ. Ne.

ROHÁČ (*mávně rukou, obrátí se k Babovi*). Do práce s nimi! Ženy zase sestřám na výpomoc, a ti tu (*ukáže na muže*) násep spravovat!

BABA. Slyšíte! Do díla, vzhůru, všichni. (*Provází je až za dveře.*)

ZAJATÍ, } (*odejdou*).
ZAJATÉ }

BAKALÁŘ (*poslední, jde kolem Roháče, pohledí mu zasmušile do očí*).

ROHÁČ (*bledí za ním, pak se obrátí k nápisu*).

Výstup 4.

BABA, ROHÁČ.

BABA (*se vrátí*). Poručils dnes záhy stříletí.

ROHÁČ. Na dobré jitro panu sestřenci a pohladit mu jeho nový srub. (*Pojednou.*) Viš-li, že se Hrdinka dnes v noci vrátil.

BABA. Slyšel jsem.

ROHÁČ. Přinesl dobré zprávy. (*Ukáže na nápis, s úsměvem:*) Pan Hynce a ti jeho před hradem ať se vzdají veškeré naděje. Od jara nic nesvedli, léto jsme přečkali bez škody a podziměk nám poslouží. Plískanice, mráz –

BABA. A Sion, hrad páně, ostane a bude pavezou boží pravdy!

Rána z kusu, po ní jásoť.

ROHÁČ. To zase dobrá rána bratra Zeleného. Podívám se s podsebití. (*Vystoupí po schodech nahoru.*)

Výstup 5.

BRATŘI, HRDINKA, BABA.

Otevřenými dveřmi je vidět kvapící ozbrojené bratry z posádky.

HRDINKA (*vejde přestrojen za sedláka. Zpod liščí, opelichalé čepice visí mu po spáncích tenké copánky. Na nohou opánky, lýtka ovinutá kožešinou, přivázanou pod koleny povříslm*). Znáš-li mne –

BABA. Tys to, bratře Hrdinko! Přišels pozdě v noci.

HRDINKA. A hned rovnou k bratru Roháči. Skoro do svítání jsem byl u něho, a teď hledám tebe. Ani jsem to (*ukáže na šaty*) ještě neshodil.

BABA. Pochodils dobře?

HRDINKA. Dobře. Za ten týden jsem sehnal zpráv a novin! V této haleně jsem se dostal daleko. Hůře bylo tady protáhnout se ležením a dostat se zpátky k naší fortně. (*Vesele.*) Ale klecavý sedlák odřený se dostal, jak vidíš. (*Pojednou s úsměškem.*) Pan Ptáček prý se ty dny málo ozýval.

BABA. Při posledním šturmu odbili jsme ho krvavě a ještě tu noc po tom šturmu vpadl mu bratr Roháč do ležení. A tu jsme jim drahně lidu ztepali. Teď už třetí den ten Ptáček mlčí. A co slyšels o té šelmě, o tom draku ryšavém.

HRDINKA. O císaři? Byl vlk v rouše beráncím, ale teď už beránka shodil a je holý, kousavý vlk. V Praze pouští hrůzu. Již tam otvírají oči a je jim dušno.

Venku troubení.

BABA (*jde k otevřeným dveřím a volá ven*): Co je!

HLAS. Ptáček žádá, abychom sem pustili jeho posla.

HRDINKA. Aha, snad začne zpívat jinou notu.

BABA. Ví-li o tom bratr Roháč?

HLAS. Ví, a svolil.

BABA (*se vrací ode dveří*). Já bych jim odpově-

děl houfnicí. A ty, jak jsi povídal: v Praze otvírají oči.

HRDINKA. Všude krajem jedna o tom řeč, co se v Praze děje. Již tam znovu vysvěcují kostely a popel svěťí, vodu, jehnědu a svíčky, krmě velikonoční, zas platí ofěry, zas kladou malované tabule po oltářích a věsí kříže na kostelní stěny.

BABA. Modlosluhové.

HRDINKA. A popové se vracejí, šefí mniši a kanovníci.

BABA (*v temném hněvu*): Lakomí svatokupci, svatokrádcí, kuběnáři.

HRDINKA. A ten cizí biskup z koncilium nechce trpět v kostelích českého zpívání.

BABA. Budou zas výt latinsky.

HRDINKA. A co cizí neplechý tam v Praze!

BABA. Kdo bude mstít boha! Ale přijdou rány jeho, pláč a smrt. Silný je Pán a potupí tu šelmu.

HRDINKA. A tohle, bratře! Žižkův hrad Kalich, Žižkův hrad dal ten císař obořit a bratry táborské najal na žold.

BABA. A oni mu šli sloužit!

HRDINKA. Zlatem je zlákal.

BABA. Jidášové!

HRDINKA. A pryč je posílá, ze země.

BABA. Kam.

HRDINKA. Do Uher. Tam prý je naložili na lodi, mnoho houfů, Jiskra je vede, a vezou je po Dunaji řece dolů k Bělehradu.

Výstup 6.

ROHÁČ, PŘEDEŠLÍ.

ROHÁČ (*sestupuje s podsebití*). Můj pan sestřenec mně posílá posla. (*K Babovi.*) Jdi, přijmi ho se vši opatrností, jak se sluší a přiveď ho.

BABA (*odejde*).

Výstup 7.

ROHÁČ, HRDINKA.

ROHÁČ. Tys už vzhůru, Hrdinko!

HRDINKA (*s úsměvem*). Já ještě nespál.

ROHÁČ. To jdi a odpočiň si.

HRDINKA. Sedřimnu si, ale (*vesele*) až ten posel odejde. (*Odejde.*)

Výstup 8.

ROHÁČ, pak pan PTÁČEK, BABA.

ROHÁČ (*přejde místností, usedne na schody*).

PTÁČEK (*v plášti, má tmavou kuklu přes hlavu, otvorem do týla*).

BABA (*jej vede*). Již vedli tohoto posla, bratr Račinský jej přijal, potkal jsem je.

ROHÁČ (*pokyne Babovi, aby mu sňal kuklu*).

BABA (*tak učiní a překvapen maně ustoupí*).

ROHÁČ. Hynci, ty sám! (*Vstane.*)

PTÁČEK. Nezazlíš mně, pane strýče. Co tobě chci říci, nemohl jsem nikomu svěřit.

ROHÁČ (*k Babovi*). Vezmi kuklu a počkej venku.

BABA (*odejde*).

Výstup 9.

ROHÁČ, PAN PTÁČEK.

ROHÁČ. Ale zapomínám, že nepřišel jen můj sestřenec, ale teď už nejvyšší hofmistr. Až sem to vítr zavál, jak tě ten císař povýšil.

PTÁČEK. Pane strýče –

ROHÁČ (*vpadne*). Nechtěj nic vykládat. (*Trpce i s úsměškem.*) Jeť to hofmisterství dobře zaslouženo. Pojď do mé jizby, tady pana nejvyššího hofmistra přec nenechám. A také abys viděl, jak pečlivě chovám svou kořist, desky zemské. Tady jsou líp uschovány, než u toho zhoubce zemského, u císaře, jenž, ač se zval králem českým, uloupil je koruně i s jinými klenoty a lup svůj vyvezl ze země. Toho se nenadál, když je teď nerad vracel, kam se dostanou. Ale jako poklad je chovám, řekni to, ne jemu, ale pánům, ať se nestarají. Přesvědčíš se. A číší vína tebe uctím. Mám dobré, staré uherské, víš-li to, jež chtěl pít císař. Mám toho vína ještě dost a na dlouho.

PTÁČEK. O deskách věřím a za víno děkuji. A že o něm řeč, nevím, vypijesh-li je tu všechno, nebudou-li ho v Praze na králově dvoře dopíjet.

ROHÁČ (*s úsměškem i rozmrzen*). Pokrytou hrozbou začínáš.

PTÁČEK. Nehrozím, ale bojím se, že se tak stane. A, pane strýče, nech nejvyššího hofmistra. Ten k tobě nejde, ale syn tvé sestry.

ROHÁČ. Tys nezapomněl, žes mé sestry syn? Kdyby nebožka tvá máti tebe tak tu viděla! Mé sestry, mé dobré, milé Maří syn vzal na se takový úkol proti vlastní krvi!

PTÁČEK. Tu těžkou povinnost mně uložil sněm, když vši zemí povolal vojnu k Sionu, sněm a král pro dobré naší země.

ROHÁČ. Král, ten král! Takový král! A sloužíš mu i teď, kdy se vám zjevil, jak v pravdě je. (*Ironicky.*) Ale ty snad ani nevíš, neboť ty mne tu tak pilně hlídáš, že si do Prahy nezajedeš, a z Prahy tobě nehlásí, co ten tvůj dobrý král tam páše. (*Usedne na schody.*)

PTÁČEK. O nejsem bez novin. Ze se Tábor poddal císaři, že mu vydal Trnavu i Topolčany, že Němci padlo –

ROHÁČ. To jsou samé staré noviny, i to, že Hradec je v moci císařově. Dobře vím, že jsem sám jediný v celém království, jenž tomu Sigmundovi zbraní se protíví, tomu, jenž teď v Praze tiskne pravdu boží. Strachem, hrůzou obnovuje starý řád a popské panování. Čeho nemohl dosíci válkou, s pomocí Němců, Švábův, Uhrů, Valachů, Ráců, co ne s Kumány a Jasy, s Angliši a Španihely a jinými krvavými křižovníky, to má teď bez krve prolévání, bez boje. Kus po kusu

vám beře z toho trošku, co jste s konciliem a s ním těžce usmlouvali. To jsou, Hynci, noviny! A že poctivé kališníky odklízí z úřadů, jako Velvara a jiné. A co je s Rokycanou, to jsou noviny, ne sice nové, ale sem na Sion došly později, dnes v noci, že ten Sigmund vzal Rokycanovi faru, že i o život mu ukládal a že musil Rokycana z Prahy uprchnout jako zloděj a utéci k Bořkovi na Kunětickou hůru.

PTÁČEK. Rokycana zle kázal proti císaři.

ROHÁČ. Protože prohlédl tak jako Bořek, ten Bořek, jenž vás vedl u Lipan. Vše se děje (ach, že se děje!), jak jsem vám řekl v domě Velvarově, vše a ještě hůř. A proto já bojuji dobrý boj.

PTÁČEK. Ale zhyneš, nevzdáš-li se ještě dnes nebo zítra nejdéle.

ROHÁČ (*prudce vstane*). Hynci, jak se opovažuješ!

PTÁČEK. Císař je rozezlen, že tu tak dlouho ležíme. Před chvílí mne došel jeho list. Oznamuje mi, že do tří dnů sem pošle nové vojsko, uherské houfy; Michal Ország jejich vůdce.

ROHÁČ. Ať si pošle třeba Turky machometry. Nelekám se. Sion je útočiště práva a pravdy a už jich teď nebudu hájiti sám jediný. Svitáť, Hynci, svitá, tu krajem i dál v Hradečtě, mám o tom zprávy. Tu i dál se hojné schůzky a sněmy jednají a listové se rozesílají, ne však pro císaře, ale proti němu.

PTÁČEK. Tebe však už nezachrání. Kdybys odolal i přesile, je přichystáno něco jiného. Víc nesmím říci. Ale Sion padne do mé moci, a již brzo.

ROHÁČ. Proč jsi tedy přišel?

PTÁČEK. Abys se mnou se teď smluvil, abych ti mohl opatřiti volný odchod, přestaneš-li se zbraní protivit. Tolik smluvit bych teď ještě mohl, ale pak, až tu bude Ország, bude pozdě. Věš, že v tom, co jsem řekl, není úkladu a lsti, že teď mluvím k tobě syn tvé sestry. Ať nemám pak hroznou povinnost – Strýče! (*Pozvedne prosebně svých rukou.*)

ROHÁČ. Nech těch řečí plačtivých. Teď bych se měl smlouvat, teď, když tolik neděl jsem se bránil a ubránil? A dál se ubráním. Teď se smlouvat, když začínají kolem prohlížet, kdy se jim srdce zapalují proti Sigmundu a chystají se na boj? To by byla zbabělost i zrada. Hynoci, vzdej se veškeré naděje – (*zmlkne, maně se oblédne po nápisu, pak v náhlé myšlénce*): Ale abys neodešel zcela s prázdnou, abys císaři přece něco přinesl – (*Zajde rychle ke dveřím a poroučí Babovi:*) Přiveďte zajaté! (*Vrátí se k Ptáčkovi.*) Mám tu vězně. Sebrali jsme je tenkrát s tím vínem a stádem císařovým. Spěchali do Prahy za tou frejovnou šelmou a za dvorem. A tu jsme nebožátkům přišli do cesty. Sprovodili jsme je, ale jenom až sem na Sion. Jest jim tu neveselo, hříšné chase rozpustilé.

Výstup 10.

BABA, KEJKLÍŘ, MASTIČKÁŘ, ŽEBRAVÝ MNICH,
BAKALÁŘ.

ROHÁČ. Tu je máš a tu ostatní.

Výstup II.

HRDINKA, KRÁSNÉ PANÍ, MATRONA,
LUCETTA.

ROHÁČ (*ukáže na paní*). Ty jsou teď v Praze nej-
žádoucnější pánům dvořanům. Vezmi si je a všechny
ostatní, propouštím je.

BABA } (*žasna*). Slyš!
HRDINKA. } Co myslí!

Úžas mezi zajatými.

PTÁČEK (*prudce*). Díky za ně jako za to víno.
Nechci.

ROHÁČ (*s úsměškem*). Rozuměj, císaři je posílám.

PTÁČEK. S bohem.

ROHÁČ (*divoce*). Chceš, abych toho mnicha upálil,
(*na ostatní muže*) ty tu za nohy zvěšel a tu ty kuběny
vrhl dolů do věže?

MATRONA (*k Ptáčkovi*). Milosti, pro bůh, smí-
lujte se!

PRVNÍ PANÍ, } Ujmi se nás!
DRUHÁ PANÍ, } Vysvobod' nás!
TŘETÍ PANÍ. } Milosti!
MASTIČKÁŘ, } Zhyneme tu!
KEJKLÍŘ, } Slyš, o pane!
ŽEBRAVÝ MNICH } Do ohně, o hrůzo!

LUCETTA (*spíná ruce prosebně*).

BAKALÁŘ (*stojí chmurně, mlčky*).

PTÁČEK. Nechci vaší zkázy. (*K Roháčovi*.) Pustíš-li

je, propustím je ležením, ať volně mohou, kam by chtěli. Buď s bohem, strýče.

ROHÁČ. S bohem, pane hofmistře. A ty tu pošlu ihned za tebou. Babo!

BABA (*dá panu Ptáčkovi kuklu na blavu a odvede jej*).

ROHÁČ (*k zajatým*). Pryč do Prahy k starému hřištníku. Množte tam tu Sodomu.

MNICH,

MASTIČKÁŘ,

PRVNÍ PANÍ,

DRUHÁ PANÍ,

TŘETÍ PANÍ,

KEJKLÍŘ.

O bože, nespálí mne!

Díky, pane!

Děkujeme.

Děkujeme.

Je-li to pravda!

MATRONA. Madonna mne vyslyšela!

LUCETTA (*se jí chytne*). Pojď, pojď!

Všichni chvatně odcházejí.

BAKALÁŘ (*poslední*).

ROHÁČ (*jej náhle zastaví*). Ty tu zůstaneš!

BAKALÁŘ (*stane zaražen*).

ROHÁČ (*ukáže na písmena vyrytá ve stěně*). Kdo se má vzdát veškeré naděje?

BAKALÁŘ (*bledí mu do očí, pak smutně*): Ty!

ROHÁČ (*okamžik zaražen, pak prudce*): Jdi!

BAKALÁŘ (*odchází*).

ROHÁČ (*k Hrdinkovi*). Doved' je k bráně! A pak zas vyzdvihneme korouhev na Sionu. Nižádné smlouvání, nižádné smíření s tou šelmou krvavou a zlořečenou! Boj do poslední krve vylití!

OSOBY

pátého jednání.

SIGMUND, císař římský, král uherský a český.

KAŠPAR HRABĚ ŠLIK, kancléř císařův.

HYNCE PTÁČEK z PIRKŠTEJNA,

nejvyšší hofmistr království českého.

JAN ROHÁČ z DUBÉ.

VÝŠEK RAČINSKÝ, polský šlechtic.

JAN PROSTŘEDEK, kněz tábořský.

ZELENÝ, mistr puškař.

BABA.

HRDINKA.

JAN VELVAR,

VÁCLAV HEDVIKA, }
JAN KNĚŽEVESKÝ, } pražští měšťané.

MICHAL ORSZÁG, uherský pán.

KAPITÁN KUMÁNŮ.

SLUHA.

MATRONA ZE SIENY.

Zajatci ze Siona, žoldnéři.

Děj v Praze začátkem září 1437.

JEDNÁNÍ PÁTÉ.

Komnata v králově dvoře v Praze u sv. Benedikta. V pozadí dveře, na pravo okno, na levo krb a dveře. V pravo u okna stůl, na něm kalamáš, papíry, péra. Venku prší, chvílemi se ozve vítr.

Výstup 1.

ŠLIK, MATRONA ZE SIENY.

MATRONA. Oh, díky, tisíceré díky vznešený pane kancléři, tisíceré díky! Oh, zkusili jsme na tom hradě v černých lesích mezi těmi kacíři, oh, obzvláště Lu-cetta, roznílé děvčátko, také ze Sieny, sirotek –

ŠLIK (*vpadne*). Ale dál, cestu sem jste měli bez překážky.

MATRONA. To už nic nebylo, až tady; a tak jsme se na Prahu těšili! Zle nás tu vítali, a teď abychom se ani na ulici neukázali, obzvláště ty mladé paní. Ty nejsou ze Sieny, ale –

ŠLIK. Nebojte se, všichni jste pod ochranou J. Milosti císaře, jak jsem řekl.

MATRONA. Tisíceré díky! Oh, toť útěcha v těch zlých časích. A pořád zlé a zlé, to od té doby, cos ráčil před pěti léty odjet ze Sieny. A pak jsme musili ze Sieny také my, to muž byl ještě na živu, vyhnali nás, oh, vyhnali.

ŠLIK. Proč?

MATRONA. Signor Lamberti si to vymohl. Šel k podestovi a podestà hned přísný rozkaz a my musili na ráz pryč, ze Sieny pryč. A to všechno proto, že naše

vinárnička byla hned za domem signora Lambertiho, že z naší komory bylo krásně vidět zrovna k oknu mladičké jeho paní, a pak že psanička, ráčíš vědět – ŠLIK. Proto jste musili z města?

MATRONA. Jistě, proto; všechno se vyneslo, o těch psaničkách a to – Ten krutý rozkaz přišel právě, když skonala mladičká signora Lambertiho.

ŠLIK (*chmuře se*). Dlouho stonala?

MATRONA. O nikoliv. Povídala její komorná, Katarina, ráčíš znát, její komorná, že signora Lucrecie seděla v okně a vyhlížela vznešeného pána, jak na koni odjížděl, ach navždy ze Sieny odjížděl, a dívala se tak dlouho, dokud vznešený pán nezmizel jejím očím. A jak zmizel, padla na zem bez sebe.

ŠLIK (*přemáhá vzrušení*).

MATRONA. Vzkřísili ji. Ale jaký život! Vzkřísili ji do samé žalosti.

ŠLIK. Signor Lambert i soužil.

MATRONA. Ne, to ne, to jsme neslyšeli. Signora Lucrecie se sama na smrt soužila. Nic jí už netěšilo, o nic nedbala, brokátové a jiné krásné šaty zavřela do truhel, z domu nevyšla, už si nezaspívala, na loutnu nezahrála. Už se nezasmála, ach a smávala se jako hrdlička. Jako stín chodila, až ulehla.

ŠLIK. Kdo ji opatroval.

MATRONA. Její paní máti. Ale nikdo nemohl pomoci, protože bylo srdce pryč, daleko, srdce, srdce. A tak zhasla, kvíteček libezný –

ŠLIK. Kde je pochována.

MATRONA. V kostele sv. panny Marty, kam chodívala, ráčíš vědět.

ŠLIK. Tam! Oh –

MATRONA. V sklípku u hlavního oltáře. A jen pochovali spanilou signoru, poslal podestà nám přísný rozkaz –

ŠLIK (*dá jí váček s dukáty*). Tu náhradou. A budu pamatovat. S bohem.

MATRONA. Ó díky, tisíceré díky! Oh teď mně všichni uvěří. Ponížená služebnice, vznešený pane kanceléři, tisíceré díky. (*Odejde.*)

Výstup 2.

CÍSAŘ SIGMUND, ŠLIK.

ŠLIK (*zabledí se do okna, smutně zamyšlen*).

SIGMUND (*z leva, v šubě, o holi, tiše stane ve dveřích, pozoruje Šlika, pak vejde*). Vyhlížíš ten proklatý nečas?

ŠLIK (*kvapně se obrátí*). Milosti rač prominout –

SIGMUND (*s úsměškem*). Či se snad sbíhají moji milí Pražané, snad spiknutí nebo zjevná bouře –

ŠLIK. Nic není, Milosti.

SIGMUND. A ty tak starostně zamyšlen.

ŠLIK. Abych se vyznal: vzpomínal jsem. Byla tu teď žena ze Sieny.

SIGMUND. Ze Sieny!

Vitr se ozve blasitěji.

SIGMUND (*přitahuje šubu*). Ten vítr! Všechno profoukne. Dej přiložit.

ŠLIK (*sám přiloží*).

SIGMUND (*sedá u krbu*). Tak, tak, ať oheň plápolá! Ah, ten vítr a déšť! To je na mou nohu!

ŠLIK. Zase bolesti, Milosti?

SIGMUND. Smrtelné a celou noc. Teprve po ránu odtrnulo. Ah tady v teplé, tady je líp. Ze Sieny pravíš. Siena, oh Siena! Nikde v celé Itálii nebylo tak krásných žen, jako v Sieně. (*S úsměvem.*) Vid, Gasparo. A tys měl tu nejkrásnější, a tak tě milovala!

ŠLIK. Oh, milovala!

SIGMUND. Tam v Sieně jsem omládl, ach naposledy, naposledy. Tam bylo vše tak krásné, rozkošné, lid veselý, všude hudba a zpěv, smích, kratochvíle, dni zářivé a noci lahodné. Těch nocí, těch líbezných nocí v sienských zahradách, v temnu cypřišů pod lavřiny, v květech a vůni! A srdce mladě vzhofelo. Co touhy i rozkoše! Gasparo, těch nocí vzpomínáš –

ŠLIK. Nikde se mi nezdály tak krásné jako tam.

SIGMUND (*přikyvuje hlavou, před se*): Tak krátké, tak rozkošné, jako tam (*vytrhne se*). A tady! Chlad, zima, zamračený, tvrdošíjný lid, jenž mne hlídá, jenž se pohoršuje nad každou kratochvílí. Jsem tu jako v zajetí. A bolesti! Tam v Sieně oheň lásky a tady ignis sanctus, pekelný oheň v palci. A těch nocí bolestmi nekonečných! Již nečeká krásná žena, ale smrt. Jde, blíží se –

ŠLIK. Milosti!

SIGMUND. Jde, jde, vím to. Ale tady se jí nechci dočkat, tady nechci zemřít, v té proklaté zemi, ani ne v ní odpočívat. Tu nemám nač milého vzpomenout, tu nezkvetlo mně nic radostného, nic jsem tu nemiloval a jen nenáviděl. Tu jen žluč a hořkost, hněv, bolesti a zklamání. Nechci tu zemřít, pojedeme odtud, Kašpare, pryč do Uher. Tam chci odpočívat.

ŠLIK. Milosti, zapuď ty myšlenky!

SIGMUND. Zapuď, zapuď! Ale když se vracejí, brachu, a vtírají se, obzvláště v noci. Konec panování, konec. Ale umru jako císař, slyšíš, Kašpare! Až přijde poslední má chvíle, dáte mi ornát císařský a posadíte na trůn. Tak chci zemřít a tak zemru. Pojedeme odtud.

ŠLIK. Hned?

SIGMUND. Až Sion padne. Ten Roháč mne straší a hněv mi rozpaluje. A co Ptáček – Tolik neděl před Sionem, od jara do podzimu, a nic, nic. Roháč jeho strýc – Jsou-li srozuměni –

ŠLIK (*živě*). O Ptáčkovi nerač pochybovat, tenť jistě věrný. Teď už je Ország u něho a s jeho pomocí Sion brzo stekou.

SIGMUND. Už to mělo být, už dávno. Už mohly zvony znít a hlásit vítězství.

ŠLIK. A budou hlásit.

SIGMUND (*v kruté radosti se zamýšluje*). Až Sion padne, až padne –

ŠLIK (*opatrně, chlácholivě*): Budeš, pane, milostiv.

SIGMUND (*prudce*). Já? Milostiv? Zač! Za tu smě-

lost, za krvavou vzpouru? Tvrdí budu, abych potrestal i zastrašil. Vidiš, je ticho, co jsem schladil ty tvrdé kališníky, co jsem toho Velvara a jiné složil s konšelství, co jsem vyhnal Engliše, toho vzteklého psa, jenž mně a papeží dával na kázáních zlořečených šelem. A Rokycanu jsem měl dáti utopit. Prahu jsem zastrašil a všechny je zastraším.

ŠLIK. Milosti, ráčíš o to péči míti, aby Čechové jednou přijali za krále vévodu rakouského, pana zete Tvé Milosti.

SIGMUND. To chci a tak se stane.

ŠLIK. Dej bůh, ale takto mu cesty neupravíš, jak už teď cítit. Povstávajíť tyto dny tak mnohé a divné věci a již se k bouřkám chýlí. V Čáslavsku a na Hradecku, na Chrudimsku sněmy jakés a schůzky se konají a zjevně na nich volají, že Roháč není škůdcem zemským, ale jenom nepřítelem Tvé Milosti.

SIGMUND. Je, a úhlavním, a také loupežník je. I desky zemské pobral. Ať si jen vzpomenou! A pro něj že by můj zeť mohl býti škoden? Co myslíš! Haha.

ŠLIK. Bojím se, že za jednoho Roháče, zničíš-li jej, bude jich sta. A již povstávají. Těžko Tvé Milosti oznamuji, ale zatajiti nesmím (*jde ke stolu*), tu samé odpovědné listy. Dnes ráno došly všechny najednou.

SIGMUND. Kdo blázní, kdo se opovažuje!

ŠLIK. Tu Beneš z Mokrovous (*ukazuje listy s pečeti*), tu Chval z Řičan, Hertvík z Rušinova, tu Kolda ze Zampachu –

SIGMUND. Haha, samí známí kacíři, samí Orebčané.

Ale jejich někdy hlava Bořek z Miletínka, vítěz u Lipan, ten nic, ten není mezi nimi.

ŠLIK. Bohužel, ten opět hlavou těch nespokojených a (*berě ze stolu list*) ten poslal celou stížnost zespolka proti Tvé Milosti, žes nezdržel artikulův a kompaktát, žes Čechy chytře podtrhl tou smlouvou, že utiskuješ právo a pravdu boží a již také hrozí.

SIGMUND. Čím!

ŠLIK. Nerač se hněvati, nechci opakovat těch smě-
lých řečí. Ráčíš-li vyslechnout –

SIGMUND. Čti!

ŠLIK (*čte z Bořkovy stížnosti*): „A také oznamujeme, že kníže Albrechta Rakouského, až by čas přišel, za krále a pána nevezmeme, kterýž jest jako Tvá Milost nepřítel naší víry a našeho jazyka. Nechceme se v německou moc poddati, ježto by to mohlo jíti k velikému zlu nynějšímu i budoucímu netoliko tomuto jazyku českému, ale i všemu slovanskému –“

SIGMUND. To že tam je psáno?

ŠLIK. Je Milosti, bohužel.

SIGMUND. Zrádcové! Zrádcové!

Výstup 3.

SLUHA, PŘEDEŠLÍ.

SLUHA (*blásí kancléřovi*). Měšťan Velvar a ještě dva s ním žádají, aby směli s tebou, urozený pane, promluvit.

ŠLIK. Této chvíle není možná.

SIGMUND (*popuzený, rychle*). Je, je, ať jen vejdou. Neříkej však, že tu jsem.

SLUHA (*odejde*).

SIGMUND. Zase ten Velvar! Co zase chce. Jistě také žalovat a na mne. Na mne a teď přede mnou, haha, toho se nenadál.

Výstup 4.

VELVAR, HEDVIKA, KNĚŽEVESKÝ, SLUHA, PŘEDEŠLÍ.

ŠLIK (*proti dveřím, mlčky je vítá*).

SIGMUND (*u krbu, pojednou*): Vítejte!

HEDVIKA, }
KNĚŽEVESKÝ, } *kteří ho neviděli, se zarazí.*

VELVAR (*kteřý Sigmunda také hned neviděl, překvapen, ne však zaleknut, ihned se opanuje a klidně promluví*): Nevěděli jsme Milosti – nechceme meškat, půjdeme, počkáme.

SIGMUND. Jen zůstaňte (*s úsměškem*), a mluvte jako by mne tu nebylo, nebojte se.

VELVAR. Nebojíme se a promluvíme tak. Budeť jen to, co bychom i Tvé Milosti mohli říci do očí.

ŠLIK. Nuže tedy –

VELVAR. Přicházíme, pane kancléři, ve jméno přemnohých stěžovat si, že proti úmluvám jsou tu v Praze mniši uvedeni; již patnáct klášterů je obnoveno –

SIGMUND (*neudrží se, ostře*): A šestnáctý bude co nevidět. Jeptišky budou uvedeny a já sám budu při tom úvodu.

VELVAR (*se prudce obrátí k Sigmundovi jako by chtěl*

mu odvětit, přemůže se však a mluví zase ke kancléři).
Pane kancléři, bylo sjednáno a v kompaktátech je, že všichni zjevní a smrtelní hříchové nemají mít svobody. A teď ji mají i nevěstky pro pohoršení všech. Lid se již proto bouří. Bys viděl ten shon této chvíle tady v sousedství u domů, kdež se usadily ty krásné paní z ciziny a kamž ještě nové se přistěhovaly a všelijaká čeládka. Lid se tam rojí, je rozlícen a nevím, zadrželi ho drábové, aby se na ty domy neobořil.

SIGMUND (*vstane v náhlém vzplanutí*). Ty domy jsou pod mou ochranou! Nedůtkliví kacíři! Rozehnat ty změtence! Kapitána stráže!

SLUHA (*odkvapí*).

ŠLIK. Milosti, snad nebude třeba Kumánů –

SIGMUND. Ne, ne! Rozehnat je! Pod mými okny, pod mými okny a udeřit na ty, kterým jsem slíbil svou ochranu!

Výstup 5.

KAPITÁN KUMÁNŮ, PŘEDEŠLÍ, SLUHA.

SIGMUND. Lorandfy, hned na tu zběh! Rozečte je a budou-li se vzpírat, sekejte, bodejte!

KAPITÁN (*odejde*).

Výstup 6.

PŘEDEŠLÍ bez KAPITÁNA.

VELVAR. Milosti, rač rozvážit, tak rozjitřených myslí neupokojíš a bude hůř.

SIGMUND. Chceš-li do vězení?

VELVAR (*se vzpřimí*). Za pravdu a dobré rady?

Hlahol zvonů.

SIGMUND. Zvoní! (*Naslouchá.*) To není na poplach!

ŠLIK. Slavné vyzvánění – to snad došla zpráva –

SIGMUND. Roháč!

Výstup 7.

PAN PTÁČEK, PŘEDEŠLÍ.

PTÁČEK. Milosti, rovnou pospíchám –

SIGMUND (*nedočkavě*): Sion –

PTÁČEK. Je dobyt a té chvíle také vypálen. Ale desky zemské, kteréž strýc můj opatroval s péčí velikou, jsou zachráněny a již je veze Čabelický do Prahy.

SIGMUND (*dychtivě*). A Roháč –

PTÁČEK. Je zajat.

SIGMUND. Zajat! V mé moci! (*Pojednou.*) Hle, jak posloužilo, že jsem ti Uhry poslal. Jen dorazili a již je Sion můj.

PTÁČEK (*tím dotčen*). Pomohli v šturmu a nic víc; ostatní jsem už všecko přichystal.

SIGMUND. Co –

PTÁČEK. Nebylo možná hradu dobýti šturmem. Pan Roháč se udatně, mužsky bránil. Ani srubové, jež jsem nastavěl, abych z nich mohl bít do hradu, nám nepomohli. Střelba ze Sionu nám je kazila i bo-